

Tallinna Ülikool
Digitehnoloogiaste Instituut

Nele Roosi

**KEHTNA VALLA NOORTE INFO- JA
MEEDIAPÄDEVUS POLIITIKAGA SEOTUD
INFORESSURSSIDE LEIDMISEL, HINDAMISEL JA
KASUTAMISEL**

Magistritöö

Juhendaja: Professor Sirje Virkus

Tallinn 2016

AUTORIDEKLARATSIOON

Deklareerin, et käesolev magistritöö on minu iseseisva töö tulemus.

Esitatud materjalide põhjal ei ole varem akadeemilist kraadi kaitstud.

Töös kasutatud kõik teiste autorite materjalid on varustatud vastavate viidetega.

Töö valmis professor Sirje Virkuse juhendamisel

“.....”.....2016 a.

Töö autor

..... allkiri

Töö vastab magistritööle esitatavatele nõuetele.

Lubatud kaitsmisele.

“.....”.....2016 a.

Juhendaja

..... allkiri

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina Nele Roosi (sünnikuupäev: 23.10.1991)

1. annan Tallinna Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Kehtna valla noorte info- ja meediapädevus poliitikaga seotud inforessursside leidmisel, hindamisel ja kasutamisel“, mille juhendaja on Sirje Virkus, säilitamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu repositooriumis.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tallinnas, _____ 23.05.2016

SUMMARY

The master's thesis „The Information and Media Literacy in Relation to Finding, Assessing and Using Information about Politics Among the Students of Kehtna Parish“ by Nele Roosi is written in Estonian, consists of 69 pages, one table, 16 figures, two appendices and 49 references. It is based on the literature review, questionnaires and interviews with youths aged 14-17 and analysis of the data obtained from the survey and interviews.

The keywords of the thesis are: INFORMATION, INFORMATION BEHAVIOUR, INFORMATION CHANNEL, INFORMATION COMPETENCE, INFORMATION LITERACY, MEDIA LITERACY, INFORMATION RETRIEVAL, INFORMATION SEEKING, INFORMATION SOURCE, INFORMATION NEED, INFORMATION SEARCH, INFORMATION EVALUATION, INFORMATION USE, INFORMATION RESOURCES, POLITICS, YOUTHS, YOUNG PEOPLE.

The current MA thesis examines people aged 14-17 to identify their media and information literacy in regard to finding information about politics, assessing the information and using it. The aim of the research is to establish where the subjects find information about politics and how they assess and use it.

The research focuses on young people aged 14-17 from Kehtna parish. The subjects of the research study are 8th and 9th grades of Eidapere Basic School, Kehtna Basic School, and Valtu Basic School. Both qualitative and quantitative methods of study have been employed simultaneously; moreover, both the questionnaire and the interviews have been conducted by the author of the present MA thesis. The analysis of the results is based on the theoretical part of the thesis; what is more, the conclusions are based on the information gathered from the questionnaire and the interviews.

The study shows that the students from Kehtna parish primarily gather information about politics from media shows, and then from internet sources and family/friends/acquaintances. However, none of the respondents use organisational sources (e.g. libraries) to find information about politics. The interviews revealed that the reasons could be the students' lack of knowledge and interest in the subject, not indolence. A minority of the respondents did not choose an answer among the options

given and provided another answer. In regard to finding information about politics using various sources the respondents provided numerous answers: I do not use these sources; I do not look for information about politics; I have no interest in politics.

The students were also asked how radio, social media, television, and print media influence their political views and preferences. As expected, several of the respondents were impartial or thought that different media sources do not influence their views because their contact with politics and interest in politics is minimal. Half of the respondents agreed that radio, social media, television, and print media affect their political preferences. Therefore, there are young people who have certain political opinions; thus, lowering the voting age is justified.

Half of the respondents considered going voting to be somewhat important, ten respondents were impartial, and the remaining respondents did not consider the right to vote to be very important. Therefore, half of the students aged 14-17 in Kehtna parish consider themselves to be qualified to vote in the Local Government Council Elections next year. All four of the interviewees were inclined to participate in the Local Government Council Elections next year.

The current MA thesis is beneficial primarily to the local government of Kehtna who can then use the findings to provide improved information to the students. The students receive the information needed for voting, and know where and how to find additional information as well. The students are able to assess and use the information about politics appropriately.

SISUKORD

SUMMARY	4
SISUKORD.....	6
LÜHENDITE LOETELU	7
SISSEJUHATUS	8
1 TEOREETILINE RAAMISTIK	11
1.1 Info- ja meediapädevus	11
1.2 Info hankimine	18
1.3 Info hindamine	21
1.3.1 Infoallikate hindamisega seotud väljakutsed ja riskid	25
1.4 Info kasutamine.....	26
1.4.1 Poliitikaga seotud info kasutamine	27
1.4.2 Noorte valimisvalmidus	28
2 UURIMISTÖÖ METOODIKA	31
2.1 Valimi moodustamine	31
2.2 Andmekogumise meetodid	32
2.2.1 Pilootuuringu läbiviimine	32
2.2.2 Küsitluse läbiviimine	32
2.2.3 Intervjuude läbiviimine.....	33
2.3 Andmeanalüüsi meetodid.....	34
2.4 Andmekogumise ja –analüüsi eetilised aspektid	34
3 UURIMISTÖÖ TULEMUSED JA ANALÜÜS.....	36
3.1 Küsitluse tulemused ja analüüs	36
3.2 Intervjuude tulemused ja analüüs.....	50
KOKKUVÕTE	57
KASUTATUD KIRJANDUS	59
LISAD.....	63
Lisa 1. Küsimustik	63
Lisa 2. Intervjuude küsimused	69

LÜHENDITE LOETELU

ALA – American Library Association

EL – Euroopa Liit

ENL – Eesti Noorteühenduste Liit

IKT – info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

KOV – kohalik omavalitsus

RÕK – põhikooli riiklik õppekava

UNESCO (*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) –
Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon

SISSEJUHATUS

Käesoleva magistritöö uurimisobjektiks on Kehtna valla noorte info- ja meediapädevus poliitikaga seotud inforessursside leidmisel, hindamisel ja kasutamisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) märkimisväärne evolutsioon on mõjutanud nii alaealisi kui ka täiskasvanuid ja seda kõikvõimalikes valdkondades. Infoühiskonna mõiste on üha rohkem käibel ja informatsioonis orienteerumiseks on oluline areneda ning omada infokirjaoskust/infopädevust (*information literacy*) ja meediakirjaoskust/meediapädevust (*media literacy*). Infokirjaoskaja on isik, kes tunneb ära, millal informatsiooni vajatakse, oskab määratleda informatsiooni asukoha, ning hinnata ja kasutada vajaminevat informatsiooni (ALA, 1989). Meediapädevust määratletakse üldiselt oskusena meediat kasutada, mõista ja kriitiliselt hinnata meedia ja meediasisu erinevaid aspekte ning suhelda erinevates kontekstides (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007). Tänapäeva noored on IKT vahenditega kokku puutunud juba varases lapseas. Nad oskavad seadmeid kasutada, kuid antud juhul on küsimus selles, kas nad oskavad ka poliitikaga seotud infot leida, seejärel seda õigesti ning piisavalt hinnata ja kasutada.

Teema valikut inspireeris Eesti Vabariigi riigikogu 6. mail 2015. aastal vastu võetud seadus, mis muutis põhiseadust ning langetas valimisea kohalike omavalitsuste (KOV) volikogude valimistel 18. eluaastalt 16. eluaastale ning Kehtna vallavalitsuse soov uurida oma valla noorte infokäitumist seoses poliitikaga seotud inforessurssidega. Eelnimetatud seadusemuudatuse eesmärgiks on läbi valimisea alandamise kaasata senisest enam noori inimesi kohaliku elu avalike asjade arutamisse ja otsustamisse. (Põhiseaduskomisjon, 2015)

Antud teema on nii Eestis üldisemalt kui ka valdades uudne ning aktuaalne. Uurimistöös otsustati keskenduda info- ja meediapädevusele ning uurida, kuidas Kehtna valla noored leiavad, hindavad ja kasutavad poliitikaga seotud inforessursse.

Valimisea langetamise eelnõu algatajad märgivad eelnõu seletuskirjas, et Eesti ühiskond vananeb, mistõttu vanemaalised omavad valimistel üha rohkem kaalu ning üha eakamad langetavad otsuseid ka noorte elu puudutavates küsimustes. Eeldatakse, et valimisea langetamine tõstab valimisõigust omavate inimeste seas noorte osakaalu. (Põhiseaduskomisjon, 2015)

Noorte kaasamine on igati mõistetav ning vajalik, kuid pole teada, kuidas noored poliitilises infoväljas orienteeruvad. Tehtud muudatus võiks eelnõu seletuskirja kohaselt tuua kaasa noorte huvi kasvu poliitika, riigi ja KOV arengu suhtes. Just KOV tasandil tehakse enam noori puudutavaid otsuseid – nt koolivõrgu, spordirajatiste, vaba aja kohtade ja rajatiste kohta. (Põhiseaduskomisjon, 2015) Justiitsministeeriumi tellimisel viisid Tallinna Ülikooli Riigiteaduste Instituudi õppejõud, doktorandid ja magistrandid 2014. aastal läbi aktiivse valimisea langetamise eelhindamise mõjuanalüüsi. Lisaks sellele toimus 2014. aasta mais Tallinna Ülikoolis rahvusvaheline konverents „Aktiivse valimisea langetamise mõjud ja võimalused“. Võtmekõnelejad olid Austriast (alates 2007. aastast on valimisiga 16 aastat kõikidel valimistel) ning Norrast (2011. aastal anti 16-17-aastastele KOV volikogude valimistel katseliselt hääleõigus). Valimisea langetamisel puudub siiski garantii, et probleemid noorte poliitilise aktiivsusega tulenevad ainuüksi hääleõiguse puudumisest ja see kõik asjassepuutuvad probleemid lahendab. Varasemad uuringud, mis on keskendunud peamiselt noorte kodanikuküpsusele, leidsid, et 16-17-aastased pole veel valmis vastutustundlikuks hääletamiseks. (Justiitsministeerium, 2014) Justiitsministeeriumi uuring keskendus kõikidele Eesti noortele. Antud töös uuritakse lähemalt Kehtna valla noori ja nende poliitikaga seotud info- ja meediapädevust. Lisaks otsitakse uurimistöös vastuseid küsimustele, kas Kehtna valla noored peavad end suutlikuks mõista poliitikat ning kas nad on oma otsustes sõltumatud.

Magistriöö eesmärgiks on välja selgitada, kuidas Kehtna valla noored poliitikaga seotud inforessursse leiavad, hindavad ja kasutavad. Uuringus otsitakse vastuseid ja iseloomustatakse noorte poliitika ning kaasaráärmise huvi ning info- ja meediapädevuse olemasolu.

Eesmärgideni jõudmiseks on püstitatud uurimisküsimus:

Kuidas Kehtna valla noored leiavad, hindavad ja kasutavad poliitikaga seotud inforessursse?

Töö koosneb sissejuhatuses, teoreetilise raamistiku ja uurimistöõ metoodika peatükist ning uuringu tulemuste ja analüüsi peatükist ning kokkuvõttest.

Esimese peatüki eesmärk on luua antud magistristöõ aluseks olev teoreetiline raamistik ja tutvustada teadlaste seisukohti, kes on uurinud infokäitumist. Põhiallikate valik tulenes infokäitumise laialdasest uurimisest tuntud infoteadlaste Donald Owen Case,

Karen E. Fisher, Lynne McKechnie, Sandra Erdelez, Tom Wilson ning Reijo Savolainen poolt. Lisaallikatena on kasutatud nii otsingumootorit Google Scholar, Eesti raamatukogude ühiskataloogi ESTER, Euroopa Liidu õiguse andmebaasi Eurlex ja Riigiteataja ning erinevaid Eestis koostatud uuringute tulemusi, arvamusi ja arvamusliidrite arvamusi. Esimese peatüki koostamiseks kombineeris autor järgmisi ingliskeelseid võtmesõnu: *information behaviour, information channel, information competence, information literacy, information retrieval, information seeking, information source, information need, information search, information evaluation, information use, information resources, media literacy* võtmesõnadega *politics* ja *young people* või *youths*. Materjali otsimisel kasutas autor ka eestikeelseid võtmesõnu: infokäitumine, infokanal, infopädevus, infokirjaoskus, infootsing, informatsiooni hankimine, teabeallikas, infovajadus, informatsiooni otsimine, informatsiooni hindamine, informatsiooni kasutamine, inforessursid, meediapädevus ning poliitika, noored või noorukid.

Teine peatükk annab ülevaate uurimistöös kasutatavatest andmekogumis- ja andmeanalüüsimeetoditest magistritöö eesmärgi täitmiseks. Peatükk koosneb järgmistest alapeatükkidest: „Valimi moodustamine“; „Andmekogumise meetodid“; „Andmeanalüüsi meetodid“ ja „Andmekogumise ja –analüüsi eetilised aspektid“. Alapeatükk „Andmekogumise meetodid“ jaguneb kolmeks: „Pilootuuringu läbiviimine“; „Küsitluse läbiviimine“ ning „Intervjuu läbiviimine“.

Kolmandas peatükis esitatakse statistilised uurimistulemused, seotakse need teoreetilise raamistikuga ning tehakse neist järeldused.

Kokkuvõttes tuuakse välja antud magistritöö olulisemad teemapüstitused, uurimistulemused ning järeldused uuringu tulemuslikkuse kohta. Kehtna vallavalitsusele antakse ka soovitusel, mida noorte info- ja meediapädevuse edendamiseks poliitikaga seotud informatsiooni leidmisel, hindamisel ja kasutamisel teha.

Töö lisadeks on küsitluse vorm ja intervjuu küsimused.

Magistritöö autor tänab oma juhendajat Sirje Virkust, Digitehnoloogiaste Instituudi õppejõude jagatud kommentaaride ja ettepanekute eest ning Kehtna haridus- ja kultuurinõunikku Kristiine Vahtramäed igakülgse abi ja toetuse eest.

1 TEOREETILINE RAAMISTIK

Infokäitumises on nii informatsiooni leidmine, hindamine ja kasutamine kõik olulised tegevused. Poliitilises infos orienteerumine tekitab raskusi ka täiskasvanute seas, rääkimata noortest. Valimisea langetamise tõttu puutuvad noored paratamatult poliitikaga rohkem kokku, sest häälte kogumiseks peavad poliitikud ja erakonnad senisest enam noortele keskenduma. Selleks, et kaasaegses infoühiskonnas tulemuslikult toime tulla, on vajalik täiendada oma teadmisi ja oskusi – areneda. KOV volikogude valimised toimuvad 2017. aasta 15. oktoobril, seni on noortel valijatel aega end poliitikaga seotu alal täiendada ja harida.

1.1 Info- ja meediapädevus

Pädevust mõistetakse põhikooli riikliku õppekava (RÕK) kontekstis kui teadmistel, oskustel ja väärtustel põhinevat suutlikkust teatud tegevusalal või –valdkonnas tulemuslikult toimida (RÕK, 2010). Tänu tehnoloogia arengule ja selle mõju suurenemisele on infokirjaoskus ehk infopädevus (*information literacy*) muutunud üha enam kajastatavaks teemaks. Briti uurijad Bill Johnston ja Sheila Webber (2003) defineerivad infopädevust kui tõhusat ja eetilist infokäitumist:

Ühe levinuma definitsiooni järgi peab infokirjaoskaja tundma ära, millal informatsiooni vajatakse, oskama määratleda informatsiooni asukohta, hinnata ja kasutada vajaminevat informatsiooni (ALA, 1989). Infopädevus on ka sobiliku infokäitumise kohandamine koos kriitilise arusaamisega informatsiooni arukast ja eetilisest kasutamisest ühiskonnas, et ükskõik millise infokanali või meediumi kaudu saada informatsiooni, mis sobiks infovajaduse rahuldamiseks (Johnston & Webber, 2003).

Infopädevuse alla võib liigitada ka meediapädevuse. See on oskus meediat ja meediasisu erinevaid aspekte kasutada, mõista ja kriitiliselt hinnata ning suhelda erinevates kontekstides (Euroopa Ühenduste Komisjon, 2007). Info- ja meediapädevus on vajalik ka poliitikaga seotud teabe leidmiseks, hindamiseks ja kasutamiseks.

Peab siiski märkima, et infopädevuse ja meediapädevuse mõistete kasutamisel eksisteerib palju erinevaid lähenemisi ning puudub konsensus mõistete kasutamiseks. Ühinenud Rahvaste Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (UNESCO) leiab, et tänapäeval eksisteerib palju erinevaid kirjaoskusi, need muutuvad pidevalt ning on tihtipeale üksteisega nii läbipõimunud, et neid on raske eristada. UNESCO soovitab varasema infopädevuse mõiste asemel kasutada meedia- ja infopädevuse mõistet (*Media and Information Literacy/MIL*) (Horton, 2013). Käesoleva töö teoreetilises raamistikus kasutatakse nii infopädevuse, meediapädevuse, meedia- ja infopädevuse kui ka info- ja meediapädevuse mõisteid lähtuvalt sellest, kuidas viidatud autorid on neid oma töödes kasutanud. Töö teistes peatükkides eelistab töö autor kasutada info- ja meediapädevuse mõistet, sest töö empiirilises osas põimuvad tihedalt infopädevuse ja meediapädevuse mõisted.

2013. aastal toimus UNESCO rahvusvaheline konverents meedia- ja infopädevusest teadmusühiskonnas. Konverentsi eesmärk oli tõsta teadlikkust meedia- ja infopädevuse olulisusest, rollist ja ulatusest ning täiustada rahvusvahelisel, regionaalsel ja riiklikul tasemel meedia- ja infopädevuse poliitilisi ja professionaalseid strateegiaid. (Kärkliņš, 2013) Irmgarda Kasinskaite-Buddeberg (2013) keskendus UNESCO konverentsil meedia- ja infopädevuse kontseptsioonile, mis lähtub universaalsetest inimõigustest, ja mida on üksikisikute, kogukondade ja tervete rahvaste sõnavabaduse ja informatsioonile juurdepääsu õiguse aluseks peetud. Ta tõi välja meedia- ja infopädevate kodanike iseloomulikud jooned:

- 1) nad on asjakohast tehnoloogiat kasutades võimelised infole ja meediasisule ligi pääsema, seda hindama, tootma ja levitama;
- 2) nad mõistavad ja teavad info- ja meediakasutuse õigusi ning vastutust vaba, sõltumatu ja mitmekesise info- ja meediasüsteemide nõudmiseks;
- 3) nad mõistavad infopakkujate ja meedia rolli ning funktsioone, samuti tingimusi, milles neid funktsioone saab teostada; ja
- 4) nad on võimelised teadmisi looma ja neid laialdaselt jagama ning teadma, kuidas suhelda infopakkujate ja meediaga nii eneseväljenduseks kui ka demokraatlikuks osaluseks. (Kasinskaite-Buddeberg, 2013, lk 27)

Infotehnoloogia arengu toimejõud puudutavad varakult nüüdisaja noori. Usin arvuti kasutamine võib mõjutada ka info- ja meediatarbimist, sest Internetist on võimalik

leida televisiooni- ja raadiosaateid, ajalehti ja –kirju. Juha Herkmani (2007) hinnangul on tänapäeva meedia jõudnud laste ja noorte argile sellisel määral, et selle mõju on vaieldamatu. Meedia kaudu peegelduvad mitmed identiteedid – käsitus sugupooltest, seksuaalsusest, rahvusest ja rassist. Seetõttu on täiesti mõistetav, miks meediapädevus on iseseisva elu baasoskuseks kooli õppekavas (RÕK, 2010). Meediaharidust edendatakse juba lasteaiast alates, meediaõpetus arendab noorte meediapädevust ning põhikooli lõpetamise ajaks on noortel hulk sellealaseid teadmisi olemas. Tarmo Kurm (2004) on öelnud, et meediaõpetuse tulemuslikkus sõltub siiski konkreetsest õpetajast: õpetaja ei saa kujundada õpilaste meediapädevust, kui neil endal vastavad teadmised ja vajalik käitumisviis puuduvad. Kadri Uguri (2004) hinnangul sõltub õpetaja initsiatiivist kui edukas on kool meediapädevuse arendamisel. Ta ütleb, et funktsionaalset kirjaoskust võib pidada meediapädevuse eelduseks. Samas ei ole antud terminid kattuvad, sest meediapädevus sisaldab nt visuaalset ja auditivset pädevust, funktsionaalne kirjaoskus aga mitte (Ugur, 2004). Meediapädevus tugineb hästiarenenud teadmiste struktuurile, mille me ehitame oskustega kasutada hangitud teavet (Potter, 2001).

Info- ja meediapädevust silmas pidades on abivahenditeks ka arvutid ja nutiseadmed, milles saab kiiresti infootsingu läbi viia. Eestis on suhteliselt suur internetikasutus - 2013. aastal kasutas Internetti 80% 16–74-aastastest elanikest. Noorte seas on internetikasutus peaaegu 100% ning kasutamise määr on kiirelt kasvanud ka vanemaeliste hulgas. Suuremal osal Eesti inimestel on motivatsiooni Internetti kasutada ning oskused seda teha. Eesti inimesi mõjutavad sellised megatrendid nagu mobiilsuse kasv, sotsiaalmeedia jätkuv võidukäik, teenuste ja tarkvara pilvetehnoloogia kasutamine ning info- ja andmehulkade pidev suurenemine. (Eesti infoühiskonna arengukava, 2013)

Mõiste kirjaoskus on samuti pidevas muutumises. Maailmas toimub tehnoloogiline revolutsioon ja me oleme oluliste demograafiliste, majanduslike ja sotsiaal-poliitiliste muutuste tunnistajateks. Füüsiline ja virtuaalne mobiilsus kasvab, kliimamuutused on juba meie veevarusid, põllumajandust, maavarasid ja bioloogilist mitmekesisust mõjutanud. Riigid on omavahel rohkem seotud kui kunagi varem. On suur väljakutse, et erineva sotsiaalse ja majandusliku taustaga inimestel õnnestuks selles keerulises maailmas koos tegutseda. (Kärkliņš, 2013, lk 9) Kaasaegse ühiskonna liikmed peavad olema võimelised infot hankima ja relevantset informatsiooni tõhusalt kasutama, et

tulla toime kiiresti muutavas tehnoloogilises infokeskkonnas (Virkus, 2003). Sama kehtib ka poliitilises keskkonnas toimetulekuks.

Tänapäeva ühiskonnas on vaja rakendada uut kirjaoskuse mõistet, mis on mitmuslik, dünaamiline ja olukorrale vastav. Lisaks ühes keeles kirjutamisele tuleb kasuks võime erinevates keeltes teavet ära tunda, mõista, luua, hinnata ja samuti neis suhelda. Sama vajalik on massiteabevahenditesse kriitiliselt suhtumine. (Kärkliņš, 2013, lk 9) Noorte infokäitumine võib täiskasvanutest erineda seetõttu, et nad ei pruugi mõista, oma vähese elukogemuse ja kitsama silmaringi tõttu, mida levitatav teave tähendab. Seda nii raadiost, televiisorist, Internetist ja trükiajakirjandusest. Nagu ka Jānis Kärkliņš (2013, lk 9) on öelnud, siis kirjaoskusega kaasneb pidev õppimine, kuidas oma eesmärged saavutada, teadmisi arendada ja täielikult kogukonnast ja ühiskonnast osa saada. Meedia- ja infopädevus on üks eeldus ehitamiseks kaasav, avatud, osavõtlik ja mitmekesisem teadmusühiskond (Kärkliņš, 2013, lk 9). Ka täiskasvanud info- ja meediapädevad inimesed õpivad ja arendavad end pidevalt, et teadmisi värskendada ja neid juurde saada. Selleks, et tulemuslikult teadmusühiskonnas orienteeruda ongi vajalik info- ja meediapädevuse omandamine. Albert Boekhorst (2013, lk 32) on öelnud, et igapäevaelus on isiklik inforuum, millest me võime leida relevantseid infoallikaid. See areneb ning laieneb kogu meie elu vältel õppimise ja töötamise ning sotsiaalsete sidemete kaudu. (Boekhorst, 2013, lk 32) Seegi käsitlus näitab, et inimene õpib järjepidevalt ja sõltuvalt kogemustest omandab uusi teadmisi ja oskusi. Viise, kuidas neid omandada on mitmeid ja järgnevalt on Boekhorst kolme võimalikku neist selgitanud.

Kaasaegses ühiskonnas vajavad inimesed teadmisi, et ellu jääda, areneda, lõõgastuda, ülesandeid täita, otsuseid teha ning probleeme lahendada. Nad vajavad teadmisi iseenda jaoks, oma füüsilise keskkonna ja sotsiaalse keskkonna jaoks. Nad saavad selle info oma inforuumist kolme meetodiga: vaatlus, vestlus ja konsultatsioon. Vaatlus viitab oskusele ringi vaadata ja objekte ning protsesse jälgida, see on katsetamise ja autentimise teel faktide kogumine. Vestlus viitab protsessile, milles me küsitleme teisi inimesi, et saada vajalikku teavet: perekonda, sõpru, kolleege ja eksperte nii näost-näkku kui ka telefoni ja e-kirja teel. Konsultatsioon viitab protsessile, milles me konsulteerime raamatukogudes, arhiivides, muuseumides, infoasutustes töötavate infoprofessionaalidega ja infoosakondadega. Kõik kolm protsessi leiavad aset reaalses maailmas, kus on võimalik objekte puudutada, ja ka

virtuaalses maailmas, kus ligipääs on vaid läbi digitehnoloogia. (Boekhorst, 2013, lk 32)

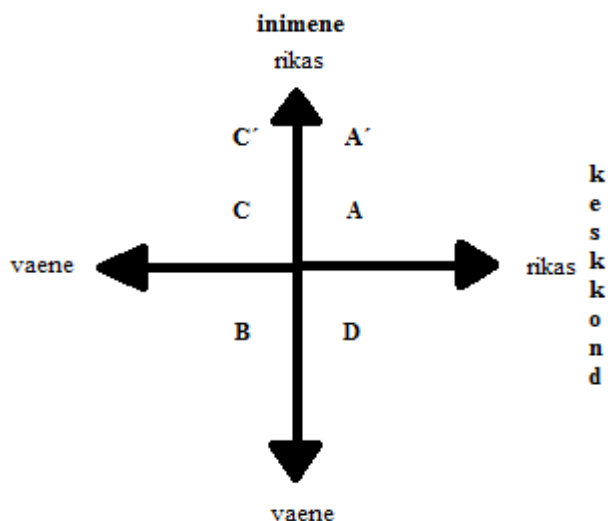
Kärkliņš (2013, lk 9) on öelnud, et oluline on muutuda teadlikumaks, sihikindlamaks ja isetoimivaks inimeseks. On loodud palju tehnoloogilisi arendusi, mis on juba meie ühiskonda muutnud ning mida ei saa kauem ignoreerida (ka kirjaoskuse kontekstis).

Esiteks on andmete kasv teinud hüppelise tõusu ja info loob uusi väljakutseid, näiteks kuidas hoida ja säilitada andmetele juurdepääs, kuidas infot analüüsida ja kasutada ning luua teadmisi kõige tähendusrikkamalt ja eetilisemalt. (Kärkliņš, 2013, lk 9-10) Siinkohal võib tekkida probleeme samuti info üleküllusega – nt ei eristata olulist infot väheolulisest.

Teiseks – digitaalne lõhe riikide vahel raskendab kasvavat lõhet põlvkondade vahel. (Kärkliņš, 2013, lk 10) Hetkel on Interneti kasutajaid maailmas üle 3,3 miljardi, üle 40% maailma populatsioonist omab Internetiühendust (Internet Live Stats, 2015). Nagu Eesti infoühiskonna arengukavast (Eesti infoühiskonna arengukava, 2013) selgus, siis noored kasutavad Interneti võimalusi väga aktiivselt (noorte seas on internetikasutus peaaegu 100%), seega on võimalik poliitikaga seotud info leidmise koht just Internet.

3. Sisu luuakse aina vähem spetsiaalsetele institutsioonidele või kogukondadele. Infot luuakse aina rohkem kõigile kasutamiseks. (Kärkliņš, 2013, lk 10)

Sotsiaalmeedia platvormid ja tehnoloogilised lahendused (arvutid, nutitelefoniid, tahvelarvutid) ei ole vaid inimeste vaheliseks suhtlemiseks, vaid ka võimas vahend õpetamiseks, sotsiaalseks osaluseks, avalikeks aruteludeks ja kaasamiseks. Need uuendused loovad lisaks avatumale ja läbipaistvamale ühiskonnale ka muutused meie hoiakutes, õppimises, suhtlemises ja töötamises. (Kasinskaite-Buddeberg, 2013, lk 25) Ka info- ja meediaõpetusel on siin oma roll – lapsed saavad iseteadlikemaks ning suudavad teadmisi hinnata ja kasutada. Inforikas inimene on infokirjaoskaja, kes on võimeline kasutama mitmekesist infot tõhusalt. Ta on võimeline õppima elukestvalt ning end arendama. Infovaene inimene seda teha ei suuda. See annab meile teoreetiliselt neli olukorda (vt Joonis 1, lk 16) (Boekhorst, 2013, lk 35)

Joonis 1. „Inforikas ja infovaene“ (Boekhorst, 2013, lk 35) – kohandatud eesti keelde autori poolt

„A“ – inforikas inimene inforikkas keskkonnas. Selles olukorras on inimene võimeline kasutama infokanaleid, et rahuldada oma infovajadused.

„B“ – infovaene inimene infovaeses keskkonnas. See inimene ei ole võimeline kasutama isegi mitte neid väheseid infoallikaid, mis talle kättesaadavad on.

„C“ – inforikas inimene infovaeses keskkonnas. Vahendite puudumise tõttu ei saa inimene oma oskusi ja pädevusi rakendada.

„D“ – infovaene inimene inforikkas keskkonnas. See inimene õpib, et saada infopädevaks ja kasutada võimalusi küllaldaselt. (Boekhorst, 2013, lk 36)

Koolis viibides on noor inforikkas keskkonnas ja üldjuhul on tema enda teha, kas ta soovib talle jagatavat infot omandada, seda kasutada ja seejuures ise areneda. Kui infopädev noor seda soovib ja võtab talle pakutud informatsiooni vastu, siis saab temast inforikas või inforikkam inimene. Inforikkas keskkonnas asuv infovaene noor peab rohkem pingutama, inforikas noor omandab teadmisi ja oskusi kiiremini ja lihtsamalt. Tõsisem probleem tekib juhul kui inforikas inimene asub infovaeses keskkonnas. Tal on olemas vajalikud pädevused, kuid ta ei saa neid kasutada. Kõige halvem olukord on see kui infovaene inimene on infovaeses keskkonnas. Ta ei oma vajalikke teadmisi ja oskusi, samuti ei ole tal ka midagi, mida kasutada (puuduvad vajalikud tingimused).

Tänapäevane infopädevus hõlmab muu hulgas infotehnoloogia käsitlemise oskusi. Kuigi infopädevus ulatub märgatavalt üle infotehnoloogia juhtimisoskustest, on see erinev, laiem pädevuse ala. Üha rohkem infotehnoloogia juhtimisoskusi sobituvad ja toetavad infopädevust. (Lau, 2013, lk 70) Vajaliku info leidmiseks, kasutamiseks ei piisa vaid arvuti kasutamise oskusest, selleks on vaja mitmeid oskusi nagu nt informatsiooni otsimine, mõtlemine, otsustamine, info analüüsimine, sorteerimine, hindamine, järeldamine, üldistamine.

Serap Kurbanoğlu (2013, lk 81-84) on toonud välja peamised infopädevuse mõiste komponendid:

1) Infooskused – need viitavad peamiselt teabeprobleemide lahendusprotsessidele, määratledes infovajaduse ning saadu hindamise ja toimingu lõpu. Need oskused sisaldavad tavaliselt info asukoha kindlaks määramist, juurdepääsu infole ning info kasutamist, hindamist ja edastamist.

2) Kõrgemad/nõudlikumad mõtlemisoskused – Benjamin Bloomi taksonoomia on hariduslik liigitus, mis jagab hariduslikud eesmärgid kolmeks valdkonnaks: kognitiivne, afektiivne ja psühhomotoorne. Bloomi (1956) sõnul on kognitiivne taksonoomia: teadmine, mõistmine, rakendamine, analüüs, süntees, hindamine. Afektiivne taksonoomia (Kratwohl et al., 1964) on märkamine, reageerimine, väärtustamine, väärtuste süsteem, isiksuse väärtusorientatsioonide kujunemine. Anita Harrow (1972) sõnul on psühhomotoorne taksonoomia reflektorsed liigutused, baasliigutused, liigutuste taju, füüsilised võimed, motoorsed oskused, mitteverbaalne kommunikatsioon. (Pedagoogiline psühholoogia, 2015)

3) Teabe vorm – informatsioon on intellektuaalne sisu, olenemata teabekandjast ja kanalist, mis seda säilitab ja levitab (paber/elektroniline; ametlik/mitteametlik).

4) Seotud oskused – elukestev õpe, iseõppimine, isiklikud oskused (nt enesemotivatsioon), isikutevahelised oskused (nt suhtlemisoskused, koostöö, probleemide lahendamine, otsuste tegemine), raamatukogukirjaoskus, arvutioskused, meediapädevus, visuaalne kirjaoskus.

5) Seoses olevad teemad – nt sotsiaalsed, isiklikud, majanduslikud, poliitilised, eetilised.

Infopädevus on võime lahendada informatsiooniga seotud probleeme (ALA, 2000).

Valimisea langetamine on veel värske teema ja noortel võib poliitikaga seotud info leidmisel, hindamisel ning kasutamisel probleeme tekkida. Kui noorteni jõuab teave, et nad saavad valima minna ning nad seda ka soovivad, siis ei pruugi olemasolevatest teadmistest piisata. Läbimõeldud ja teadliku valiku langetamisel on oluline roll info- ja meediapädevusel. Info- ja meediapädevus on võimete kogum, mis nõuab inimestelt äratundmist, millal infot vajatakse ning selle vajaliku info efektiivset leidmist, hindamist ja kasutamist (ALA, 1989). Seega kui noor on info- ja meediapädev, teab ta, kust vajaminevat infot leida, oskab seda hinnata ja kasutada.

1.2 Info hankimine

Vajaliku informatsiooni leidmine ehk informatsiooni hankimine ja infootsing on oluline osa info- ja meediapädevusest. Informatsiooni hankimine (*information seeking*) ja infootsing (*information retrieval*) on omavahel tihedalt seotud mõisted. Info hankimiseks nimetatakse seda kui info otsimisel kasutatakse mistahes infoallikaid, infootsing tähendab aga informatsiooni otsimist arvuti abil. Seega on info hankimine laiem mõiste ja infootsing üks osa sellest (Virkus, 2003). Selleks, et jõuda vajaliku informatsioonini on esimene oluline tegevus mõelda, kas sa ehk omad juba seda või pead info hankimisega ja otsinguga tegelema hakkama.

Infokäitumine on praeguses infoühiskonnas pidevalt arenev ja laialdasemaks muutuv tegevus. Inimeste info hankimise viise on palju ja neist oleneb teabe leidmise tulemuslikkus. Arvamusi infokäitumise mõiste sisu ja viiside osas on mitmeid, järgnevalt tuuakse välja kolme infoteadlase seisukohad.

Tom Wilson on infokäitumist defineerinud kui infoallikate ja –kanalitega seotud käitumist, mis sisaldab nii aktiivset kui passiivset informatsiooni hankimist ja kasutamist (Case, 2002). Reijo Savolainen (2008) hindab just aktiivset info hankimist (*active seeking*) kui kõige süstematiseeritumat ja sihipärasemat infopraktika laadi. Aktiivse info hankimise tulemused viivad ilmselt suurema tõenäosusega infootsijat rahuldava lõpptulemuseni.

Donald Owen Case (2012) on öelnud, et enamus infokäitumise uuringutest on keskendunud informatsiooni hankimise artefaktidele ja tegevuskohtadele (nt raamatud, ajakirjad, ajalehed, raadio ja telesaated, koolid, ülikoolid, raamatukogud,

erialased konverentsid). Ta on avaldanud oma arvamust järgmiselt: „Peamiselt on uuritud infoallikaid ja nende kasutamist, selle asemel, et uurida üksikasju, nende infovajadusi ja -otsingu tulemusi. Üksikisikute kohta tehtud uuringud annavad rohkelt informatsiooni nende vajaduste, motivatsioonide, harjumuste ja käitumiste kohta ning see kõik on rahvastiku infovajadusi silmas pidades oluline“. (Case, 2012, lk 6)

Alates 2000. aastast on hakatud infokäitumise kõrval kasutama ka infopraktika mõistet, mis vaatab info hankimist ja kasutamist pigem kogukonna tasandil. Savolainen (2008) käsitleb infopraktika mõistet argiinfo kontekstis. Info hankimine on igapäeva infopraktika peamine osa. Organiseeritud info hankimise praktika näiteks võib tuua pidevad meedia harjumused nagu ajalehtede lugemine enne töölt lahkumist, autoga kodu poole sõites raadiost uudiste kuulamine ja rutiinne televisioonist uudiste vaatamine, mis kõik võib tihti olla veidi passiivne tegevus. (Savolainen, 2008, lk 83)

Antud töö ja poliitikaga seotud info hankimise uurimisel on väga olulisel kohal infoallikad, kuid tähtsat rolli omab ka see, millised on noorte infovajadused ja infootsinguharjumused. Poliitikaga seotud info otsimine ei ole noorte igapäevategevus, kuid mõistmaks, kuidas nad informatsiooni leiavad, on oluline uurida noorte infoallikate kasutamist. Vähemoluline pole ka noorte vajaduste ja infootsingu tulemuste analüüsimine.

Infovajadus on tihedalt seotud informatsiooni hankimise ja infootsinguga. Robert Taylor (1962) on jaganud infovajaduse neljaks: sisemine vajadus (*visceral need*), teadlik vajadus (*conscious need*), formuleeritud vajadus (*formalized need*), kohandatud ehk sobitatud vajadus (*compromized need*).

Sisemine vajadus on taustal olev nn mitterahulolu tunne, mis võib olla osalt teadvustamata ja mis ei ole keeleliselt väljendatav. Teadlik vajadus on teadvustatud, kuid ehk veel ebamäärane ettekujutus. Teabevajaja võib sellises seisundis arutleda nt sõpradega, et selgitada infovajadust. Kui ta suudab väljendada infovajadust selgelt ja arusaadavalt, on tegemist formuleeritud infovajadusega. Kohandatud infovajadus on infoteenindust pakkuvale isikule (nt infotöötaja, raamatukoguhoidja) või infosüsteemile esitatud otsinguülesanne, mis on töödeldud viisil, et küsija saaks teeninduselt vastuse. (Virkus, 2003)

Infovajadus poliitikaga seotud teabe järele ei pruugi noortel (antud uuringus Kehtna valla noored vanuses 14-17-aastat) veel eriti suur olla, kuid seoses valimisea

langetamisega 18-eluaastalt 16-eluaastale KOV volikogude valimistel võib huvi poliitikaga seotud informatsiooni vastu tõusta. Kõik eelnimetatud infovajadused on info hankimisel omased ka noortele.

Nicholas J. Belkini (1982) arvates on infovajadus lünk inimese teadmiste ja selle vahel, mida tal oleks vaja teada, et lahendada teadmistevajakust tingitud probleemi. (Tibar, 2001, lk 9) Antud väidet saab kohaldada ka poliitikaga seotud infovajaduse kontekstis. Kui noor tahab minna valima, kuid ei tea, millist poliitikut või erakonda valida, siis on tema olemasolevate teadmiste ja selle vahel, mida tal on vaja teada, lünk. Lahenduseni jõudmiseks peab ta leidma võimaluse, kuidas vajamineva teabeni jõuda.

Informatsiooni otsingul on väga tähtis osa infokäitumises (Fisher, Erdelez, & McKechnie, 2005, lk 58). Kui infovajadus on määratletud, siis on mitmeid võimalusi, et vajalike teadmiseni jõuda. Savolainen (2008, lk 123) kogemustest lähtuvalt kasutatakse esimesena Interneti abi siis kui infot on vaja kiiresti ja probleem on teada. Teine populaarne viis on arutada probleemist pere või sõpradega. Olenevalt vajamineva teabe liigist võib lisaks Savolaineni väljatoodule infot leida ka meediast, raamatukogudest jt sellistest organisatsioonidest ning ka õpetajatelt ja infotöötajatelt. Raamatukoguhoidjatel on piisavalt teadmisi ja oskusi. Raamatukogudes on võimalik ka ise andmebaasidest infot leida, sh kasutada infootsingut. Lisaks raamatukoguhoidjatele on olemas ka teisi infospetsialiste nii koolides, noortekeskustes kui vallavalitsustes. Näiteks on Raplamaa noortefovõrgustiku arengukava (Sildnik, 2016) andmeil infospetsialisti töö põhiülesandeks vahendada infot erineva vanuse, sotsiaalse ja kultuurilise taustaga inimestele individuaalvestluse vormis ja grupiviisiliselt. Ta kasutab sihtgrupi vajadustest lähtuvalt erinevaid meetodikaid ja abivahendeid nagu nt erinevad andmebaasid, küsimustikud, testid jms. Eelnevat kinnitab ka Jagtar Singh (2013, lk 171), et tänapäeva õpetajate ja akadeemiliste raamatukoguhoidjate kriitiline väljakutse on õpilasi efektiivselt harida ja koolitada, et nad oskaksid Internetist ja teistest allikatest parimal viisil ja väikseima ajakuluga teavet hankida. Selle asemel, et tohutu infotulva alla jääda, võivad õpilased õppida, kuidas Internetist hoolikalt teavet otsida, seda sirvida ja kasutada.

On ka võimalus, et noor on vajamineva teabega juba kokku puutunud, kuid ei mäleta seda enam (nt meediasaadetes kajastatakse poliitikaga seotut), seega tuleb meenutada

ja ehk ka teadmisi värskendada. Noored puutuvad varakult kokku arvutite ja nutiseadmete kasutusvõimalustega, seega on üks peamisi valikuid infootsing.

Internetis on mitmeid otsingumootoreid, kust võib leida lihtsa vaevaga esialgset infot. Karen E. Fisher et al. (2005) soovivad kindlaks määrata teatud infootsingu kriteeriumid ja kasutada nn *berrypicking* mudelit. See mudel sisaldab järgmisi komponente:

- 1) Pääringu sisu (tuleb otsustada, mida tahetakse teada ehk millist teavet otsitakse),
- 2) Üldine otsingu protsessi sisu (kuidas otsitakse),
- 3) Valik kasutatavatest otsingutehnikatest (mida kasutatakse),
- 4) Valdakonna otsing. (Fisher et al., 2005, lk 60-61)

Infootsingu puhul on oluline informatsiooni relevantsus. (Case, 2012, lk 106) Et noor jõuaks poliitikaga seotud info otsimiseni, peab see tema jaoks oluline olema – teda kuidagi paeluma. Huvitav teave on tihti oluline või päevakajaline. Arnold L. Glass, Keith J. Holyoak ja John L. Santa (1979) väitsid, et sellist infot on hiljem kerge meenutada, sest see jääb tõhusamalt mällu (Case, 2012, lk 108). David J. Johnsoni (1997) arvates on nii olulisus kui ka uskumused osa personaalse relevantsuse faktoritest ja eeldusteks mistahes info hankimisele. (Case, 2012, lk 108) Infoühiskonnas on oluline omada info- ja meediapädevusi ning osata teavet vastavalt vajadusele kasutada. Kui infot hakatakse hankima, on see lahenduseni jõudmise oluline osa, kuid sellele järgneb informatsiooni hindamine ja kasutamine.

1.3 Info hindamine

Info otsimise kõrval on vajalik ka informatsiooni hindamine (*information evaluation*), mis on samuti üks infopädevuse osa. Pärast info hankimist ja enne kasutamist peab seda hindama – kui on olemas teave, siis mõtlemise kaudu annab inimene sellele hinnangu. Tavaliselt oleneb teabe kasutamine just hindamisest. Noorte vähese elukogemuse ja poliitilise teadmatuse tõttu võivad nad info otsimisel takerduda. Teadmistest võib jääb vajaka ja lihtne on teha ekslikke järeldusi, ning info hankimine võib seetõttu kannatada.

Carolyn Wilson (2013, lk 55) on öelnud, et peaaegu kõik, mida me teame või arvame teadvat maailma kohta (va meie vahetu kogemus) jõuab meieni läbi meedia. Kui sellele väitele sügavuti läheneda, siis taipame, et nii see ongi. Loomulikult on ka olukordi, kus meie teadmised põhinevad kogemustel ega seostu meedia poolt pakutuga (nt vastsündinu areng). Wilsoni (2013, lk 55) hinnangul vajadus analüüsida meediat (ja teabetekste) kriitilisel ja sidusal teel, on viimaste aastate jooksul muutunud üha ilmsemaks, sest meedia on võtnud meie kultuurilises ja poliitilises elus keskse positsiooni. Kriitilise meelega kasutamine õigel ajal ja õiges kohas on vajalik, kuid alati seda ei tehta (ei saada aru, et teave ei pruugi olla usaldusväärne).

Tavaliselt on võimalik pakutavast infost keelduda. Selleks võivad olla mitmed põhjused. Case (2012, lk 112) on toonud välja kõige tihedamini kasutatavad põhjused: „see info ei sobi asjaoludega“; „see info saabus liiga hilja“; „see ei tööta minu jaoks“. Kui mingi osa populatsioonist on püsivalt ignorantne, siis nende staatus sildistatakse info vaesusega. See omakorda on jaotatud kolmeks erisuseks: 1) madalad töötlemisoskused, puuduvad lugemis- ja keeleoskused, kuulmine või nägemine; 2) sotsiaalne isolatsioon subkultuuris (antud juhul noortekultuuris), teadaoleva info ettevaatamatu jagamine laiemale üldsusele, kuulujuttude ja folkloori usaldamine, sõltuvus meelelahutusele orienteeritud meediast (nt televisioon); 3) kalduvus tunda end fatalistlikult ja abitult, mis vähendab aktiivse info hankimise tõenäosust. (Case, 2012, lk 114) Sellisesse infovaesusesse võivad ka noored sattuda. Kui usaldatakse liigselt teiste (nt klassikaaslaste) juttu ega otsita mujalt lisainformatsiooni, siis ei saa teabe usaldusväärsuses sugugi kindel olla.

Kui infot on liiga palju, siis selle hindamine muutub keerulisemaks. Inimene väsib ja on keeruline infotulvas info analüüsimisega hakkama saada. Case (2012, lk 119) märgib, et mõnel juhul on ülekoormuse fenomen paradoksaalne, sest inimesed vajavad stimuleerimist. Oma ütlusega on ta kõrvutanud ka mitme teise teadlase mõtteid. Carol C. Kuhlthau (1993a) on märkinud, et kui saabunud info põhjustab ängistust ja muret, siis uue infoga tegelemise ebaedu võib tuleneda tüdimusest. Ka Dolf Zillman ja Jennings Bryant (1985) on täheldanud sama: tüdimus ja stress loovad ebameeldivustunde. Mõlemad on ebamugavad, aga stress on kindlasti meie vaimsele tervisele raskem. (Case, 2012, lk 119) Eelnevast lähtudes oleks noorte jaoks kasulik kui nad omaksid vajalikke baasteadmisi valimistest ja teaksid, kust infot otsida ja

kuidas allikaid hinnata. Olemasolevate teadmiste ja oskustega jõuavad nad huvipakkuva infoni.

Valimisea langetamisel toodi välja mitmeid pooltargumente ja üks neist oli see, et 16-aastased on piisavalt küpsed tegemaks otsuseid ning vastutama enda ning oma valikute eest. (Valimisea langetamine, 2014) Selle väite tõestuseks reastati rida noortele antud õigusi ja kohustusi. Selles vanuses noored on enamasti omandanud kohustusliku põhihariduse ning neile laienevad paljud seadusejärgsed õigused ja kohustused. 14-aastaseks saades saab kodanikku võtta vastutusele tehtud väär- või kuriteo eest. 15-aastaselt on õigus astuda mõlema vanema nõusolekul abiellu. Alates seitsmendast eluaastast on lubatud töölepingu alusel teha kerget tööd ning alates 15-eluaastast või koolikohustuse täitmisest võib juba tingimusteta noort tööle lubada. 16-aastaselt võib taotleda B-kategooria piiratud juhilube. Alaealise seksuaalelu alustamise legaalne vanus on 14 eluaastat ning kaitseväekohuslaseks saadakse 17-aastaselt. Ka petitsiooniõigus on juba 16-aastasel noorel. Eelnevast tuleneb, et kui noortel on märkimisväärne hulk õigusi ja kohustusi, siis on ka piisav arusaamisvõime ja oskus riigi poliitika üle otsustada. (Valimisea langetamine, 2014) Austria kogemus valimisea langetamise järgselt näitab, et noorte huvi poliitika vastu kasvas, noorte teemad tõusid rohkem ühiskondliku huvi keskpunkti, ja seni ei ole seal tuvastatud valimisea langetamisega seotud negatiivseid tagajärgi. (Kanarik, 2011) Võib arvata, et ka eesti noored hakkavad poliitikast rohkem huvituma kui neile on selleks sõnaõigus antud. Valimised toimuvad alles eeloleva aasta lõpus, kuid noortele keskendumine peaks juba praegu hoogustuma, et noored saaksid teha läbimõeldud otsuseid ja valida poliitikuid, kelle tegevus on ka noortele suunatud.

Savolainen (2008, lk 123) on toonud välja mõtte, et info hindamine sõltub kasuliku info märkamisest ehk selle leidmisest. Douglas Raber (2003) on tõstatanud küsimuse: „millisel hetkel ja kuidas muutub informatsioon teadmisteks?“. (Case, 2012, lk 72) Kui otsija on leidnud mingi info ja ta hindab selle usaldusväärsust ning otsustab, et leitud teave on tema jaoks oluline, siis ta ongi teadmised loonud. Fritz Machlupi (1983) sõnastus sellele on järgmine: „informatsioon omandatakse õeldu kaudu, aga teadmised omandatakse mõtlemise kaudu“. Ta lisab, et teadmised ja informatsioon ei ole seega üks ja sama. (Case, 2012, lk 72) Robert M. Hayes (1993) on esitanud mõnevõrra teisiti kõlava mõtte: „teadmised on sisesed - peavad olema sisemiselt

loodud“. (Case, 2012, lk 72) Neid väiteid hinnates on teadmiste ja info erinevus mõistetav.

Infoüleküllus võib saada probleemiks teabe hindamisel. See on eriti keeruline just noortele. Kui rääkida poliitikast, mis on noortele tavaliselt suhteliselt võõras teema, siis selles teabes orienteerumine on ajakulu nõudev ja noored ei pruugi suurest infokogusest otsitut leida. Aga et informatsiooni tulevikus kasutada, siis on oluline mõista teabe sisu. Savolainen (2008) on öelnud, et kui leitud teavet on liiga palju, siis tuleb välja sorteerida kasutamiseks vajalik osa. Info ülekoormusega toimetulekuks on ta välja pakkunud kaks võimalikku strateegiat:

- 1) Filtreeriv strateegia – süsteemne katse valitud allikate seast kasutu info välja noppida.
- 2) Tagasivõttev strateegia – eesmärk on iga päev viia info allikate kogus miinimumi, selleks, et kaitsta end liigse infotulva eest. (Savolainen, 2008)

Põhiline erinevus nende kahe strateegia vahel on see, et filtreeriv lähenemine keskendub saadud info sisule ja selle hindamisele ning tagasivõttev strateegia juhindub palju üldisemast tasemest ja eelkõige pöörab tähelepanu infoallikatele, mida on võimalik vältida. (Savolainen, 2008)

Informatsiooni olemasolu võib mõjuda mitmeti. Sellest võib olla kasu ja kahju. Kui teavet on liiga palju, siis on raske selles orienteeruda ja ka valikuid on keerulisem teha. Kui informatsiooni on vähe, siis peab kasutama seda, mis on või leidma mooduseid, kuidas infot juurde leida. Olenemata teabe kogusest peab alati hindama selle usaldusväärsust, sest kasutama ja teistele jagama peab tõest infot. Nagu Case (2012, lk 74) on öelnud, siis informatsioon vähendab ebakindlust või muudab pilti reaalsusest. Seda väidet võib mõista mitmeti ja üks võimalikest on järgmine. Kui inimene saab ligipääsu infole, siis tekib tal teatav kindlustunne ja ta teab, et tal on, mida kasutada. Kui inimene omab infot, siis võib sellega kaasneda ka reaalsuse tajumise kadumine. Juhul kui mingit teavet otsitakse väga pingsalt ja lõpuks leitakse, siis võidakse leitud infot kasutada ilma, et seda hinnataks. Sellega seostub ka loogilise mõtlemise kadumine.

Andrew Whitworth (2013, lk 52) on öelnud, et inimesed ei pea õppima ainult fakte ja oskusi, vaid omandama teadmisi ka iseendast ja teistest: info- ja meediapädevusega inimene peab olema teadlik iseendast ja oma sotsiaalsetest suhetest, samuti sellest,

kuidas tehnoloogia töötab ja milliseid reegleid nad peavad järgima. Seega on väga oluline hinnata ka pere, sõprade, tuttavate, õpetajate, infotöötajate ja teiste info jagajate usaldusväarsust. Isegi kui vastaspoole kultuurilise kompetentsuse tase ja sotsiaalne kohanemisvõime (Tatiana Kuznetsova (2013, lk 207) sõnul sõltuvad suuresti haridusest, ametioskustest, loovusest, saadud oskustest ja kogemustest ning infoaktiivsusest) on kõrged, siis tasub infot kriitiliselt hinnata ja seejärel otsustada, kas see on ka kasutuskõlblik.

Tänapäeva maailmas on teadmised muutumas suurimaks väärtuseks ja teadmiste omandamise tase on sotsiaalse eristumise määrav tegur. Me oleme virtuaalse kogukonna rajamise tunnistajateks. Info- ja meediakirjaoskus on vajalik indiviidide ja ühiskonna kui terviku kultuuriliseks kompetentsiks. Kultuuriline kompetentsus – terviklik süsteemne idee, mis ühendab filosoofilisi, sotsioloogilisi, kultuurilisi ja psühholoogilisi aspekte – on kui tsivilisatsiooni arenguetapi peamine märkija. (Kuznetsova, 2013, lk 207) Selleks, et noored ühiskonna olulistes küsimustes, sh valimistest osa võtaksid, tuleb neile pakkuda piisavalt infot, millest nad ise järeldusi teevad. Teabe hindamisest oleneb, mida noor sellega edasisel kasutamisel teeb.

1.3.1 Infoallikate hindamisega seotud väljakutsed ja riskid

UNESCO konverentsil „Teadmusühiskonna meedia- ja infopädevus“ esitas professor Natalia Gendina (2013, lk 118) mõtte, et infoühiskond avab tänini ennenägematuid võimalusi teabele ja teadmistele juurdepääsuks ning samal ajal kannab infoühiskond endaga arvukalt ohte. Neile pööratakse esialgu vähe tähelepanu ja noored ei pruugigi ohte tajuda.

Info- ja meediapädevuste üks komponent on *informatsiooni kasutamine*, millest on kõnelenud sihtasutuse Moderne Poola president Jaroslaw Lipszyc (2013). *Informatsiooni kasutamine* kuulub üldiselt infopädevuse valdkonda, mida defineeritakse kui teadmiste ja oskuste kogu, mida vajatakse efektiivseks inforessursside kasutamiseks, st infovajadusi defineerides, infoallikaid valides, neist infokilde otsides ja neid kriitiliselt hinnates ning inforessursse asjakohases vormis nii töö- kui avalikel esinemistel kasutades.

UNESCO konverentsil „Teadmusühiskonna meedia- ja infopädevus“ meenutas Singh (2013, lk 171) kuulajatele, et meedia- ja infopädevus ei ole kaasasündinud, vaid

õpitav, ning selle üks eesmärk on panna õpilased kriitiliselt mõtlema ja elukestvalt õppima. Kodu kõrval on kool koht, kus noor veedab suure osa oma ajast. On loogiline, et koolitundides saadakse infot, mida tuleb osata hinnata. Mingi osa sellest hinnangust võib olla mõjutatud info edastaja (nt õpetaja, koolikaaslase) arvamusest, kuid isik oma peas loob iseendale lõpliku hinnangu. Üks info hindamise väljakutse ongi eristada enda jaoks teabe olulisi ja ebaolulisi osi.

Nii poliitikaga seotud kui üldise teabe üks edastaja on meedia. Noored peavad hindama, milline info on tõetruu, mida tasub uskuda ja mida mitte. Singh (2013, lk 171) nentis, et meedia reguleerib päevakorda ja eksitab masse. Neis olukordades on kohustuslik arendada sidusrühmade info- ja meediapädevust, et nende hulgas kriitilist mõtlemist soodustada ja muuta tüüpilised infotarbijad informeeritud kodanikeks. Ainult kriitilised mõtlejad võivad kaasa aidata rahvaste sotsiaal-majanduslikule arengule. Sisu hindamine ning siis eetiline ja õiguslik info- ja meediakasutus on info- ja meediapädevuse kõige olulisemad aspektid.

Peale saadud või leitud informatsiooni hankimise on oluline selle hindamine ja iseenda jaoks kasulikuks tegemine. Sageli võib info leidmine osutuda väga lihtsaks tegevuseks, kuid just hinnata oskamine ja õigesti kasutamine muutuvad probleemiks. Kui inforessursside hindamine on tehtud, siis jääb üle otsustada, kas seda ka kasutada. Teavet tuleks kasutada nii, et sellest ka kasu on ning eelnevad protsessid tühiseks ei muutuks.

1.4 Info kasutamine

Noorte infokäitumine võib olla aktiivne ja passiivne – mõned tegelevad aktiivselt info otsimise, hindamise ja kasutamisega, teised aga passiivselt, või neid ei huvitagi info otsimine, millest tuleneb tavaliselt ka hindamise ja kasutamise vähesus. Informatsiooni võib kasutada lähtuvalt eelistustest, oskustest või vajadustest. Teisalt võib teabe kasutamisel lähtuda ka nt infoallikatest ja info saamise viisist.

Teave ümbritsevast keskkonnast mõjutab nii täiskasvanute kui ka noorte ja laste mõtteid ning tegevusi. Savolainen (2008, lk 123) on formuleerinud järgmised mõtted: „Infoallikaid on palju ja väga mitmekesiseid, ja kui on hinnatud, mida kasutada, siis tuleb leida viis, kuidas valitud allikaid kasutada“.

Üks infoallikas võib olla meedia, mis omakorda jaguneb mitmeks allikaks. Meedia alla kuuluvad televisioon, raadio, ajalehed, ajakirjad, reklaamid, raamatud, filmid, muusika, mängud. Internetis oleva meedia info tarbimisega kaasnevad lisaohud, mida käsitleti eelmises peatükis. Savolainen (2008, lk 123) on öelnud, et oluline on meedia usutavus ja tunnetatav autoriteet. Info kasutamisel on tähtis osa eelmises peatükis käsitletud hindamisel.

Teadmiste edastamine on tingitud mitmetest teguritest. UNESCO konverentsil „Teadmusühiskonna meedia- ja infopädevus“ ütles Peter Lapo (2013, lk 345), et see sõltub konkreetse inimese isikuomadustest. Huo Zhongwen ja Wang Zongxiao (1991) hinnangul sõltub teadmiste edastamise efektiivsus info liikumisest. Kasutada võib erinevaid kanaleid ja ka individuaalset suhtlust. Info kasutusviise on palju ja sobivaima valib inimene ise.

1.4.1 Poliitikaga seotud info kasutamine

Valimisea langetamisest räägitakse nii Eestis kui välismaal, ja see on teostatud nt Euroopa Liidu (EL) liikmesriigis Austrias 2007. aastal ja Maltal 2013. aastal. (Valimisea langetamine, 2014) Eesti Vabariigi riigikogu 6. mail 2015. aastal vastu võetud seadus muutis põhiseadust ning langetas valimisea KOV volikogude valimistel 18. eluaastalt 16. eluaastale. (Põhiseaduskomisjon, 2015) Eesti kasuks antud seaduse eesmärgipärase tulemuse osas on see, et suures osas saab lähtuda teiste riikide praktikatest.

Igal seadusel on kindel eesmärk või eesmärgid. Antud seadusemuudatuse eesmärgiks on läbi valimisea alandamise kaasata senisest enam noori inimesi kohaliku elu avalike asjade arutamisse ja otsustamisse (Põhiseaduskomisjon, 2015). Seda võib sõnastada ka järgnevalt: „Eesmärk on pakkuda olulist ning elulist praktilist kodanikuks olemise kogemust võimalikult noortele inimestele“. (Valimisea langetamine, 2014) On tehtud uuringuid, kus otsiti vastuseid, kas Eesti noored huvituvad sellise õiguse saamisest, kas nad on valimisküpsed ja kas nad ka valima minna plaanivad. Kuna seadus on vastu võetud, siis võib järeldada, et uuringute (Justiitsministeerium, 2014) tulemustega jäädi rahule ja selle põhjal tegi Riigikogu otsuse.

Selleks, et noortel tekiks huvi ja teadmised ning nad läheksid valima, peab nendeni jõudma relevantne informatsioon. Raplamaa noorteinfovõrgustiku arengukavas

(Sildnik, 2016) on selgelt välja toodud, et tähtis on tõsta noorte teadlikkust erinevates valdkondades, mis on seotud nende tervise, õpingute, karjääri, osalusega kogukonnas ning ühiskondlikes protsessides, loovuse arendamisega ning nende üldise konkurentsivõime kasvatamisega. Kui noored saavad poliitikute ja erakondade kohta rohkem teada, siis sellest infost võib oleneda, kas nad lähevad valima või mitte. Kui noor otsustab valima minna, siis olemasoleva informatsiooni põhjal ta valib, kelle poolt hääletada. Tänapäevases infoühiskonnas on palju võimalusi, kuidas infot jagada ja valijad ei tohi jääda infovaesusesse. Eelnevat toetab ka UNESCO konverentsil „Teadmusühiskonna meedia- ja infopädevus“ Kasinskaite-Buddebergi (2013, lk 25) poolt kõlama jäänud mõte, et teavet ja sisu on nüüd pea kõigi poolt lihtne toota, kasutada ja jagada. Ta lisas, et sellega suureneb koostöö ja kodanike osalus ühiskonnas. Mida paremini on inimesed informeeritud, mida rohkem neil teadmisi on, seda kiirem on ka riigi areng.

Loomulikult peab nii täiskasvanul kui alaealisel valijal olema valikuvabadus, kas ta läheb valima või ei. Kui hääleõigus on kord antud, siis võiks seda ka kasutada. Justiitsministeeriumi (2014) analüüs tuvastas, et alandades hääleõiguslikku igat 18-ndalt eluaastalt 16-ndale suureneks valijaskond ca 24 000 potentsiaalse hääletaja võrra, mis moodustab 2–2,3% kogu hääleõiguslikust valijaskonnast. Poliitikute ja/või erakonna kohta teadaoleva info kasutamiseks on parim võimalik tegevus minna valima. Selle tegevusega osaleb valija kogukonna tegevuses ja täidab nn kodanikukohust. Valimisea langetamise üks murekoht on noorte valimisvalmidus, mida käsitletakse järgmises alapeatükis.

1.4.2 Noorte valimisvalmidus

Eesti Noorteühenduste Liidu (ENL) seisukoht valimisea langetamisel 18-eluaastalt 16-le on noorte valimisvalmiduse suurendamine ning motiveerimine osalemaks valimistel läbi avaliku ruumi. (ENL-i seisukoht valimisea, 2014) Valimisvalmidus on tihedalt seotud sellega, kust ja kuidas noor informatsiooni saab, kuidas ta seda hindab ja mis on tema seisukohad valimisega seoses. 2014. aasta kevadeks selgusid esimesed põhjalikud tulemused selle kohta, kas Eesti 16-aastased noored on küpsed kohalikel valimistel hääletama. Justiitsministeeriumi tellitud uuringust selgus, et sarnaselt teiste riikide olemasolevate kogemustega on seda ka Eesti noored. (Justiitsministeerium, 2014)

Valimisvalmiduse oluline kriteerium on huvi olemasolu. Kui noor ei saa infot, mis teda valimistest huvitama paneb, siis ei pruugi ta ka valima minna. Eesti noorte huvitatus poliitikast ja üldine ühiskondlik aktiivsus jäävad võrreldavale tasemele täiskasvanutega; 18-aastaseks saades plaanib 73–80% neist minna hääletama (Justiitsministeerium, 2014).

Justiitsministeeriumi (2014) uuringu tulemustest selgus, et Eesti noored tajuvad erakondade rolli valimisprotsessis adekvaatselt – 50 protsendil 14-aastastest on olemas parteiline eelistus. Nad on võrreldes teiste riikide eakaaslastega ka kodanikuühiskonna küsimustega keskmisest rohkem kursis. Sellest võib järeldada, et noored on juba enne valimisea langetamist poliitilistest teemadest huvitatud ja teadlikud, nad oskavad infot leida, hinnata ja kasutada.

Uuringu tulemustest sai veelgi kinnitust tõsiasi, et KOV volikogude valimistel noortele hääletamisõiguse andmine on õige valik. Tollane justiitsminister Andres Anvelt kommenteeris seda otsust järgmiselt: „Esiteks aitaksime sellega kaasa ühiskonna lõimumisele, kuna valimisõiguse omandaksid kõik alaliselt KOV-s elavad noored kodakondsusest olenemata. Teiseks on paljud noorte elu puudutavad küsimused just KOV-de pädevuses ja kolmandaks on sellisel juhul saadikute ja valijate sidet kergem hoida, mis on oluline usalduse kasvatamisel osalusdemokraatia kui institutsiooni suhtes“. (Justiitsministeerium, 2014) Kodakondsuseta noorte hulk on ilmselt valimiste seisukohalt suhteliselt väike, kuid teadmine valimisõiguse olemasolust ka kodakondsust omamata annab kindlasti lisaväärtust (nt kodakondsuseta inimestele, kelle lastel on ka võimalus hääletada). Võimalus kohalike küsimuste otsustamises kaasa lüüa on oluline paljudele, olenemata sellest, kas valimas käiakse või mitte. Kui paljud noored omavalitsuste käekäiguga kursis on, ja tehtud otsustest osa saavad, on iseasi. Emori hiljutisest uuringust nähtus, et vaid iga kümnes noor peab Eesti riigi kaitsmist, meie ühiskondlikes ja poliitilistes algatustes osalemist väga oluliseks (TNS Emor, 2016).

Aktiivne Tartumaa noor Mihkel Sari (2015) on avaldanud oma arvamust järgmiselt: „Kas inimene on valmis valima või mitte, ei sõltu minu meelest sellest, kui vana ta on, vaid pigem väljendub see tema mõtlemises, väärtushinnangutes ja seisukohtades. Just see annab igale inimesele unikaalse identiteedi ja selle väärtustamiseks tuleks anda võimalus valimas käia neile 16-aastastele, kes selleks valmis on. Usun, et valimisea langetamine kohalikul tasandil suunab 16- ja 17-aastaseid noori kaasa mõtlema ning

mõistma otsuseid, mis määravad suures osas nende enda elukeskkonna kujunemist“. Esimesed ilmingud noorte kaasa mõtlemise ja valimisea langetamise seostest jõuavad üldsuseni ilmselt järgmisel aastal kui valimiskampaaniate läbiviimine on alanud. Valimislubadustes keskendutakse siis rohkem ka alaealistele ning kogutud info põhjal teevad noored oma hinnangud ja otsused ning kasutavad seda teavet enda kasuks.

Info- ja meediapädevad noored on teadlikud, kust nad leiavad vajalikku informatsiooni. Nad kasutavad infootsinguid ja probleemide korral paluvad abi ning tegutsevad edasi, mitte ei jäta otsinguprotsessi pooleli. Infoühiskonnas toimetulekuks on tähtis nii infoallikate kui ka teabe hindamine. Mõistetav peab olema informatsiooni sisu ja see, mida olemasoleva infoga teha. Eelmistest tegevustest vähem olulisem pole ka kasutamine – õigel ajal relevantse teabe kasutamine tagab edu. Järgnevas alapeatükis tuuakse välja antud uurimistöö metoodika ning seejärel kolmandas peatükis analüüsitakse, kuidas Kehtna valla noored vanuses 14-17 poliitikaga seotud informatsiooni hangivad/otsivad, hindavad ja kasutavad ning milline on nende info- ja meediapädevus.

Antud magistr töö kontekstis on oluline see, milliseid infoallikaid noored poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks kasutavad ja kuidas nad neid kasutavad. Valimisea langetamise tõttu jõuab nendeni palju infot ja kasutusviiside üle peavad nad ise otsustama.

2 UURIMISTÖÖ METOODIKA

Antud magistr töö eesmärgiks on välja selgitada Kehtna valla noorte info- ja meediapädevus poliitikaga seotud inforessursside leidmisel, hindamisel ja kasutamisel. Kehtna valla noori vanuses 14-17 ei ole varem info- ja meediapädevuse seisukohalt uuritud. Pole teada, kuidas nad leiavad, hindavad ja kasutavad poliitikaga seotud inforessursse. Käesolevas peatükis antakse ülevaade kasutatavatest andmekogumis- ja andmeanalüüsimeetoditest magistr töö eesmärgi täitmiseks ja põhjendatakse nende valikut. Peatükk koosneb järgmistest alapeatükkidest: „Valimi moodustamine“; „Andmekogumise meetodid“; „Andmeanalüüsi meetodid“.

2.1 Valimi moodustamine

Valimisse kuulusid 14-17 aastased Kehtna koolinoored Eidapere Põhikoolist, Kehtna Põhikoolist ja Valtu Põhikoolist. Valimi moodustamisel oli esmaseks valikukriteeriumiks asukoht, teiseks kättesaadavus ning kolmandaks vanuseline sobivus antud teema kontekstis.

Eidapere Põhikool asub Raplamaa lõunaosas, Vändra ja Järvakandi vahel Eidaperes. Väikeses lastesõbralikus põhikoolis õpib 62 last. Kool asub ühes hoones koos lasteaia, rahvamaja ning raamatukoguga. Koolitarkust jagatakse juba 160 aastat. Praegune koolihoone valmis 1994. aastal. (Eidapere kool, 2016)

Kehtna Põhikool asub Raplamaal, Kehtna vallas ning alevikus. Koolis õpib 173 õpilast. Kooli ajalugu loetakse alates 1843. aastast. Alates 1990. aasta 1. septembrist toimub õppetöö uues suures koolihoones. (Kehtna Põhikool, 2016)

Valtu Põhikool asub Rapla maakonnas, Kehtna valla põhjaosas, 6 km kaugusel Raplast ja sama kaugel valla keskusest Kehtnast. Kool asutati 1867. aasta 11. detsembril ning seal õpib 124 õpilast. (Valtu Põhikool, 2016)

Kõigis kolmes koolis toimusid küsitlused tundide ajal arvutiklassis. Intervjuud viidi läbi Kehtna Põhikooli õpilastega, keda intervjueriti samuti tundide ajal.

2.2 Andmekogumise meetodid

Magistritöö eesmärgi ja uurimisülesannete täitmiseks kasutatakse uuringus andmekogumismeetodina kombineeritud metodoloogiat – ühendades kvantitatiivse meetodi (küsitlus) ja kvalitatiivse meetodi (intervjuud). Antud juhul on tulemuslikkuse parandamise eesmärkideks triangulatsioon, täiendamine ja laiendamine. Esimene neist tõstab kogutud andmete usaldusväärsust, erinevate meetodite kombineerimise abil on võimalik ületada nende puudusi ja liikuda saadud tulemuste täiuslikuma seletuse poole. Teise puhul on see ühe meetodiga saadud tulemuste selgitamine, illustreerimine, tõlgendamine teise meetodiga saadud tulemuste abil. Kolmandal juhul aga uurimuse haarde suurendamine erinevate meetodite kasutamise teel. (Creswell, 2003) Selline andmekogumise meetod andis töö autorile võimaluse analüüsida tulemusi juba andmekogumise ajal ning seda põhjalikum ja väärtust andvam vastuste analüüs on.

2.2.1 Pilootuuringu läbiviimine

Põhiuuringule eelnes pilootuuring, mis toimus 12. aprillil 2016. aastal. Sellest võttis osa neli noort, vanuses 14-21 eluaastat. Pilootuuringust osa võtnud noored põhiuuringus ei osalenud. Pilootuuringu eesmärk oli välja selgitada, kas küsitluse küsimused on arusaadavad, kas need vajavad kohendamist, kas tulemuste põhjal on võimalik teha analüüs ning kui kaua aega küsitlusele vastamiseks kulub.

Pilootuuring viidi läbi ühes etapis, kus noortel paluti vastata küsitlusele veebikeskkonnas www.connect.ee. Selle tulemusena lisati küsimusele „Mis määrab Teie jaoks ühe või teise poliitiku eelistamise?“ ka teine valik – „Mis määrab Teie jaoks ühe või teise poliitiku/erakonna eelistamise?“. Teised küsimused kohendamist ei vajanud ning seejärel said vastamist alustada põhiuuringus osalevad õpilased. Võimaluse küsimustega tutvuda ja neid täiendada said nii Kehtna haridus- ja kultuurinõunik kui ka magistritöö juhendaja.

2.2.2 Küsitluse läbiviimine

Magistritöö uurimisülesannete täitmiseks ja uurimisküsimusele vastamiseks kasutati veebipõhist ankeetküsitlust, mis on oma olemuselt mitteeksperimentaalne ja kirjeldav

uurimismeetod. Uuritavad täitsid ankeedi digitaalsel kujul veebikeskkonnas www.connect.ee, mis toimetati vastajateni läbi õpetajate. Vastamine oli vabatahtlik ja see toimus ajavahemikus 14. aprill – 28. aprill. Küsitluse täitsid kolme põhikooli kõik õpilased, kes 8. ja 9. klassis küsitluse tutvustamise päeval koolis viibisid. Õpilaste koguarv on 76 ning neist vastas küsitlusele 72. Küsimusi on kokku 23 – valikvastustega ja avatud küsimused ning hinnanguskaala. Küsitlusele vastamiseks anti noortele nii palju aega kui nad vajasisid, kuid vastamine ei võtnud enam kui 10 minutit. Küsimused moodustati lähtudes Justiitsministeeriumi uuringu tulemustest (Justiitsministeerium, 2014), ja kombineerides teoreetilises raamistikus kasutatud teadustööde ja magistratöö autori küsimusi.

Küsitlusest võttis osa kokku 72 õpilast, kellest 17 olid 14-aastased, 32 olid 15-aastased, 20 olid 16-aastased ja kolm olid 17-aastased. Noormehi osales 32 ja neidusid 40. Kõige rohkem oli 15-aastaseid – nii noormehi kui neidusid oli 16. Kõige vähem oli 17-aastaseid – kaks noormeest ja üks neiu. (vt Tabel 1)

Tabel 1. Küsitlusele vastanute sooline ja vanuseline koosseis

Vanus	Sugu		Kokku
	Noormees	Neiu	
14	5	12	17
15	16	16	32
16	9	11	20
17	2	1	3
Kokku	32	40	72

Küsitluse valis magistratöö autor seetõttu, et antud andmekogumismeetod võimaldab uuringusse kaasata võimalikult palju vastajaid, tulemusi on mugav talletada, kasutada ja analüüsida.

2.2.3 Intervjuude läbiviimine

Lisaks küsitlusele viis autor läbi ka kaks grupiintervjuud Kehtna Põhikooli õpilastega – mõlemas grupis osales võrdselt kaks noort (kahes grupis kokku neli noort). Intervjuu küsimused koostati magistratöö autori poolt, ja neid täiendasid nii Kehtna haridus- ja kultuurinõunik kui ka magistratöö juhendaja. Magistratöö autor tutvustas intervjuu alguses end ja uuringu läbiviimise eesmärgi.

Intervjueeritavatel küsiti samu küsimusi ja vastusevariante ette ei antud. Intervjuud toimusid 13. mail Kehtna Põhikoolis ning vastajad olid 8. klassist 15-aastased (neiu ja noormees) ja 9. klassist 16-aastased (neiu ja noormees). Intervjuude kestvus oli maksimaalselt 10 minutit ning nende salvestamiseks kasutati diktofoni.

Noortelt küsiti kokku 12 avatud küsimust, mille koostamisel lähtus autor küsitluse tulemustest. Selleks, et küsitluse vastustele selgitusi saada ja küsimusi täiendada olid intervjuud vajalikud ning lõpliku analüüsi koostamiseks nende hulgast ja vastustest piisas.

2.3 Andmeanalüüsi meetodid

Uurimisprobleemile läheneti diskursuse analüüsi ehk kriitilise tekstianalüüsi meetodiga. Antud meetodit kasutati nii küsitluse kui intervjuude vastuste analüüsimisel.

Kriitiline tekstianalüüs uurimismeetodina on kolmeastmeline: alustatakse tekstide keele kirjeldamisest, minnakse edasi tähenduste tõlgendamisele ja keelekasutuse seletamisele (Fairclough, 1989, lk 108-125). Esimesel astmel vaadatakse, mis tekstis on, kirjeldatakse keelelisi valikuid, näidatakse, milliseid valikuid analüüsitavas tekstis on tehtud. Teine tasand on interpreteerimine - uurija püüab tõlgendada, kuidas tehtud valikud tähendusi konstrueerivad, missuguseid tähendusi tehtud valikud tekstile annavad, kuidas tehtud valikud olemasolevat konteksti muudavad ja kujundavad. Kolmas tasand on ideoloogiline - analüüsijate lõppeedmärk on seletada, miks tekstis on selliseid valikuid tehtud ja selliseid tähendusi loodud. (Kasik, 2008)

Kasutatud meetod võimaldas nii küsitluse kui intervjuu tulemusi piisaval määral võrrelda, interpreteerida, analüüsida. Nende tegevuste tulemusel jõuti uurimise eesmärgini ning see võimaldas teha ka ettepanekuid.

2.4 Andmekogumise ja –analüüsi eetilised aspektid

Uuringu läbiviija kohustus on jälgida eetilistust. Magistritöö autorile anti Kehtna vallavalitsuse haridus- ja kultuurinõuniku poolt nõusolek uurimistöö Kehtna noortega

läbi viia. Enne küsitluse ja intervjuude läbi viimist selgitati noortele nende õigusi ja saadi nõusolek nende vastuseid analüüsida.

Antud uurimistöö veebipõhine küsitlus algas tutvustava tekstiga, kus töö autor tutvustas iseend, seejärel selgitas uuringu ja küsitluse eesmärgi. Järgmisena anti vastajatele teada, et küsitlus on veebipõhine ja asub www.connect.ee keskkonnas ning on anonüümne ja võtab aega maksimaalselt 10 minutit. Vastajatele anti teada, et tulemusi kasutatakse magistr töö eesmärgi täitmiseks ja uurimisküsimusele vastamiseks. Kuna küsitlusele vastati kooli tundides, said noored täiendavat informatsiooni küsida õpetajatelt.

Ka intervjuueeritavatega kohtudes anti neile teada intervjuu eetilistest aspektidest. Neile selgitati, et intervjuu on vabatahtlik, nad ei ole sunnitud kõigile küsimustele vastama, intervjuu on anonüümne (nimesid intervjuueeritav ei palunud) ja vastused konfidentsiaalsed. Noored olid teadlikud, et intervjuud salvestatakse (ka lubasid seda) ning et salvestusi kasutatakse vaid analüüsi koostamiseks intervjuueerija ehk töö autori poolt. Salvestused kustutatakse magistr töö autori poolt peale tulemuste analüüsi ja magistr töö kaitsmist.

Magistr töö eesmärgini jõudmiseks on vajalikud teadmised nii andmekogumise meetodite ja andmeanalüüsi meetodite vallas. Nende valikul tuleb lähtuda sobivamatest. Andmekogumise meetodit või meetodeid kasutades saadakse uurimistöö tulemused. Seejärel andmeanalüüsi meetodeid kasutades tehakse tulemustest järeldused ja analüüs. Võimaluse ja soovi korral pakutakse ka ettepanekuid või soovitusi edasiseks uurimistööks ja praktiliseks rakendamiseks.

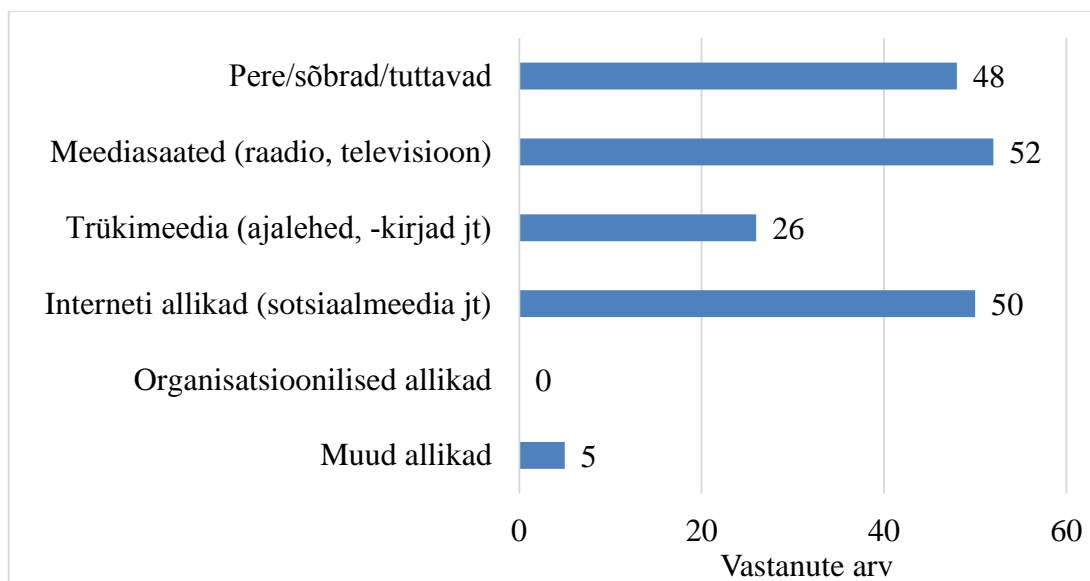
3 UURIMISTÖÖ TULEMUSED JA ANALÜÜS

Uurimistöö teoreetilise osa põhjal koostati küsitlus ning seejärel viidi läbi grupiintervjuud. Teoreetiline raamistik toetas nii küsitluse kui intervjuude tulemuste analüüsi. Antud peatükis tuuakse välja küsitluse ja intervjuu tulemused ning analüüs.

3.1 Küsitluse tulemused ja analüüs

Uuringu kvaliteedi tõstmiseks teostati eeluuring – küsimustik jagati eelnevalt neljale isikule. Vastustest lähtuvalt tehti muudatused mõnes ebaselges küsimuses ning neid täpsustati. Eeluuringu tulemusi uuringus ei kasutata. Küsitlusele vastajaid oli kokku 72, nende vanus oli 14-17 aastat. Vastajate hulgas oli 40 naissoost ja 32 meessoost noort – nende keskmiseks vanuseks kujunes 15,1 aastat.

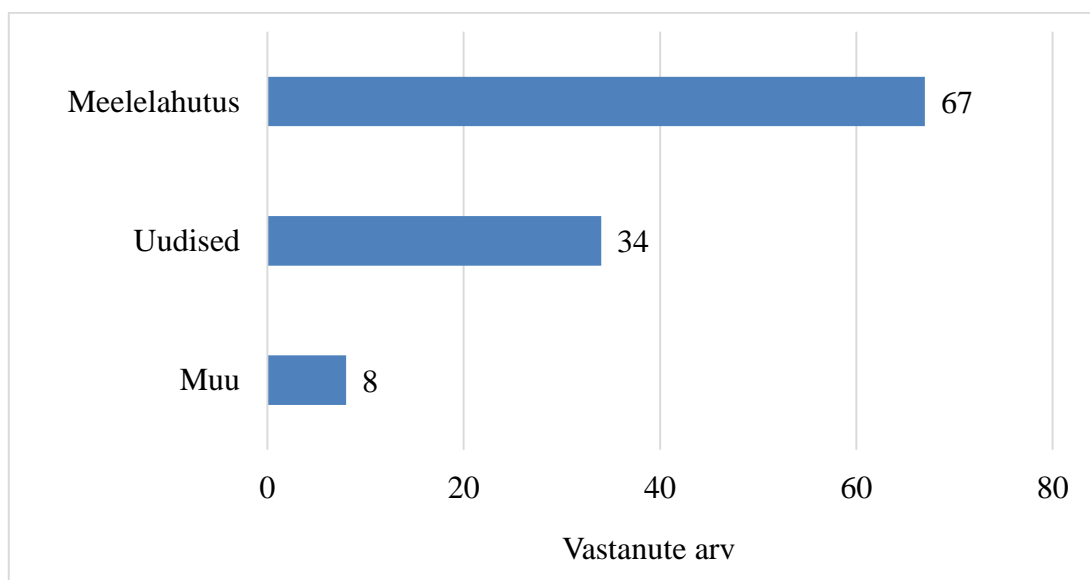
Küsitluses osalenud noortel paluti märkida allikad, mida nad kasutavad poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks. Nagu Case on märkinud, siis on tähtis tunnistada, et informatsiooni hankimine on tegevus, mida me kõik teeme oma igapäevaelu jooksul (Case, 2012, lk 15). Allikaid, mida valimisse kaasatud noored kasutavad, saab nimetamise sagedusest ja nimetajate osakaalust lähtuvalt järjestada järgmiselt: meediasaadet (valiti 52 korda, märkis 72% vastanutest), interneti allikad (50; 69%), pere/sõbrad/tuttavad (48; 67%), trükimeedia (26; 36%), vastusevariante organisatsioonilised allikad ei valinud ükski vastaja. Viis noort (7%) valisid muud allikad ja täpsustusi oli erinevaid: saan infot ajalootunnist; kasutan info saamiseks telefoni; mind ei huvita see teema eriti; ei tegele poliitika otsimisega; ei kasutagi. (vt Joonis 2, lk 37)

Joonis 2. Poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks kasutatavad allikad

Lähtuvalt töö teoreetilises raamistikus ALA (1989) poolt välja toodust võib noortele esitatud küsimuse tulemuste põhjal öelda, et antud uuringus osalejatel on vähemalt üks infopädeva isiku tunnus – nad oskavad määratleda informatsiooni asukohta. Töö teoreetilises osas sai mainitud ka Savolaineni (2008) väide, et kui infot on vaja kiiresti ja probleem on teada, siis kasutatakse tavaliselt esimesena Interneti abi. Teine populaarne viis on arutada probleemi pere või sõpradega. (Savolainen, 2008, lk 123) Kui Kehtna valla noored poliitikaga seotud infot otsivad, siis kasutavad nad esimesel juhul meediasaateid. Järgmisena kasutatakse Internetti ja seejärel tulevad pere/sõbrad/tuttavad. Seega on nii infootsing kui ka perelt/sõpradelt/tuttavalt teabe saamine olulisel kohal noorte infokäitumises, kuid poliitilise info leidmisel allikate järjestuses Savolaineni väide paika ei pea. Antud küsimuse tulemustest nähtub, et valdav osa noori otsib poliitikaga seotud informatsiooni, kasutab selleks ka infootsingut, ja leiab iseenda jaoks sobivad allikad. Neil on isiklik informatsioon, kust nad leiavad relevantseid infoallikaid nii vaatluse, vestluse kui konsultatsiooni teel. Kahetsusväärne on see, et noored ei kasuta organisatsiooniliste allikate abi poliitikaga seotud info leidmisel. Need asutused saaksid noortele info leidmisel abiks olla, nt teemakohaseid üritusi läbi viies, poliitikaga seotud inforessursside lisandumisel avalikkust (ka kooli) teavitades ning poliitikute külaskäikudest kooli teavitades. Uurimistöö tulemustest saadi teada, milliseid allikaid Kehtna valla noored aktiivsel teabe hankimisel kasutavad.

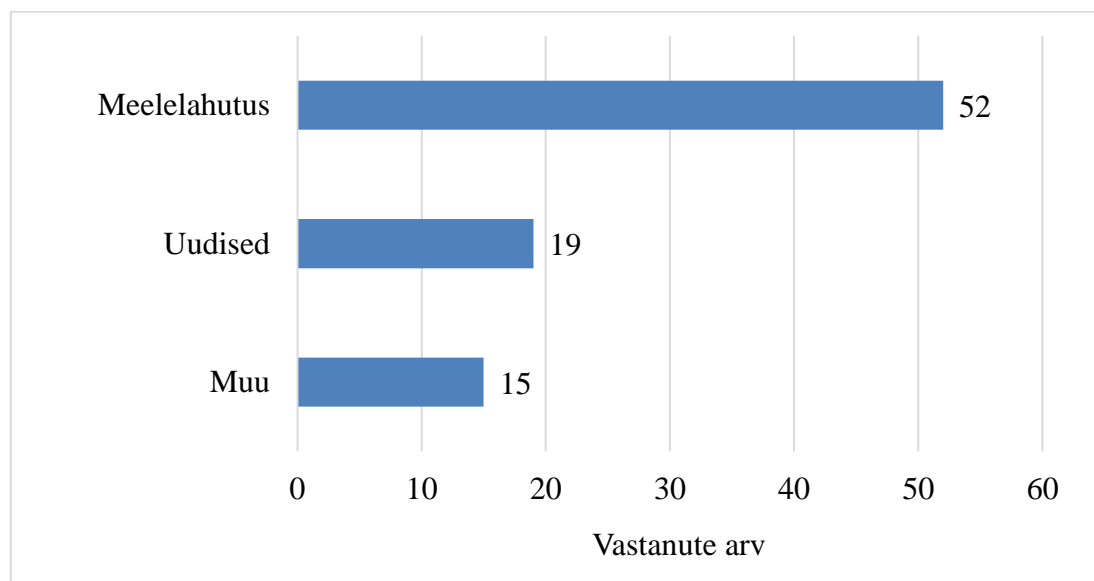
Järgnevalt küsiti noorte eesmärke televiisori vaatamisel. Peamine eesmärk on meelelahutus (67; 93%), millele järgnevad uudised (34; 47%). Valikuvariandi muu valisid kaheksa noort (11% vastanutest), kes põhjendasid oma valikut järgmiselt: ma ei vaatagi televiisorit (kaks noort), vaatan igavusest (üks noor), vaatan filme (kaks noort), vaatan sporti (neli noort). Põhjendustesse lisati mõnel juhul ka rohkem kui üks vastus (nt: sport, film; filmid jpm). Televiisoriga vaatatakse uudiseid 17-st 14-aastasest noorest viis, 32-st 15-aastasest 18, 20-st 16-aastasest kümme ning kolmest 17-aastasest vaid üks. Meelelahutuse eesmärgil vaatavad televiisorit kõik 14-aastased vastanud, 32-st 15-aastasest 29, 20-st 16-aastasest 19 ning kolmest 17-aastasest kaks. Ka uudistesaadetes võib olla kallutatud teksti ja selle hindamine on noorele keerulisem kui täiskasvanule. Kui meediasaateid vaadatakse koos perekonnaga, siis on võimalik ja mugav nt vanematelt huvipakkuva või segadust tekitava jutu kohta küsida. (vt Joonis 3)

Joonis 3. Noorte eesmärgid televiisori vaatamisel

Järgmisena uuriti noorte eesmärke raadio kuulamisel. Sarnaselt eelmise küsimuse vastustele on ka raadio kuulamise peamine eesmärk meelelahutus (52; 72%), seejärel uudised (19; 26%). Valikuvariandi muu valisid 15 noort (21%) – kaheksa (11% vastanutest) ei kuulagi raadiot, neli (6%) kuulab raadiost muusikat (kuulub tegelikult samuti meelelahutuse alla) ning mõned vastasid veidi ebamääraselt, et ei kuula eriti (üks noor), mõnikord kuulan (üks noor) ja ema hommikul kuulan, siis kuulan ise ka (üks noor). Eelnevast nähtub, et kümnendik vastanud noortest ei kuula üldse raadiot. Vahel on noored mõne perekonnaliikme huvi tõttu sunnitud raadiot kuulama. Mitu

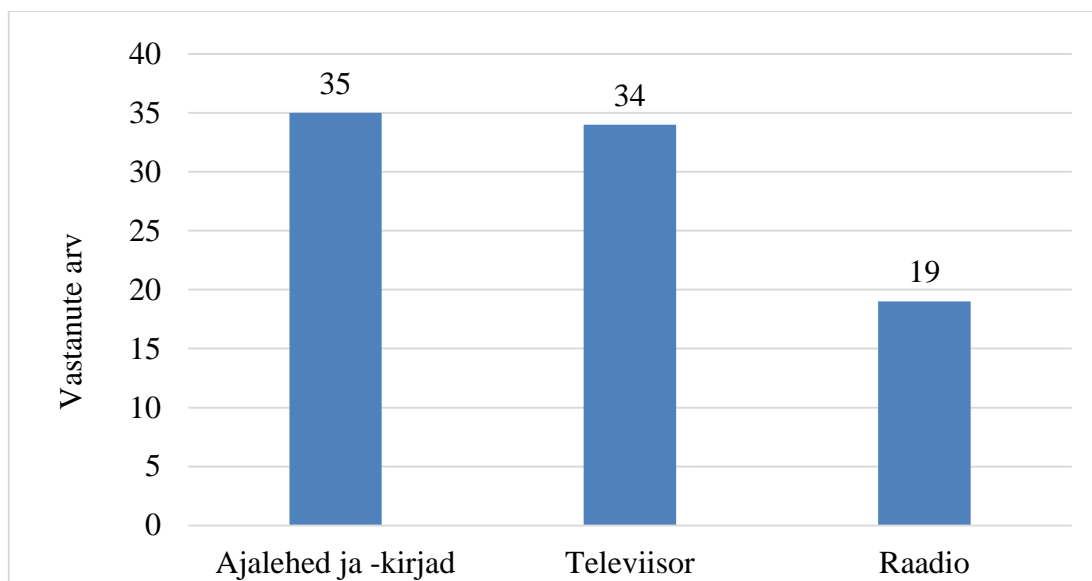
noort (4; 6%) ei osanud muusikat valikuvariandi meelelahutus alla määrata, kuid sinna ta kuulub, ja selle järgi oleks meelelahutuse poolt vastanud 56 noort (78%). (vt Joonis 4)

Joonis 4. Noorte eesmärgid raadio kuulamisel

Noortelt küsiti, millised on nende eesmärgid ajalehti ja ajakirju lugedes. Antud tegevuste juures peeti meelelahutust ja uudiseid võrdselt olulisteks (mõlemat valiti 35 vastaja poolt ning mõlemal juhul 49%). Valikuvariandi muu valisid 23 noort (32%) ja neist 19 (26%) täpsustasid, et nad ei loe ajalehti ja ajakirju. Taas olid lisatud mõned põhjendused, mille võib meelelahutuse valdkonda arvata – nt igavusest, anekdoodid/horoskoobid, sport, ristsõna.

Meediasaateid vaadates ning kuulates võib sattuda väga erinevatele teemakäsitlustele, millest siis noored teevad omad järeldused. Televiisorist vaatab uudiseid 72-st 34 noort, raadiost kuulab uudiseid 72-st 19 noort ning ajalehtedest ja ajakirjadest loeb uudiseid 72-st 35 noort. Seega on ajalehed ja -kirjad antud juhul populaarseimad uudiste edastajad. Ajalehti ja ajakirju on võimalik lugeda nii paberkandjal kui elektrooniliselt, mõlemal juhul on võimalik arusaamatuse korral nt vanematelt abi küsida. Interneti allikate usaldusväärsuse hindamine võib osutuda keerulisemaks, sest noorte tegemisi Internetis perekonna poolt pidevalt ei jälgita. Noorukid veedavad oma vaba aega tihti Internetis olles ja küsimuste tekkimisel ei pruugita perekonnalt nõu küsida. (vt Joonis 5, lk 40)

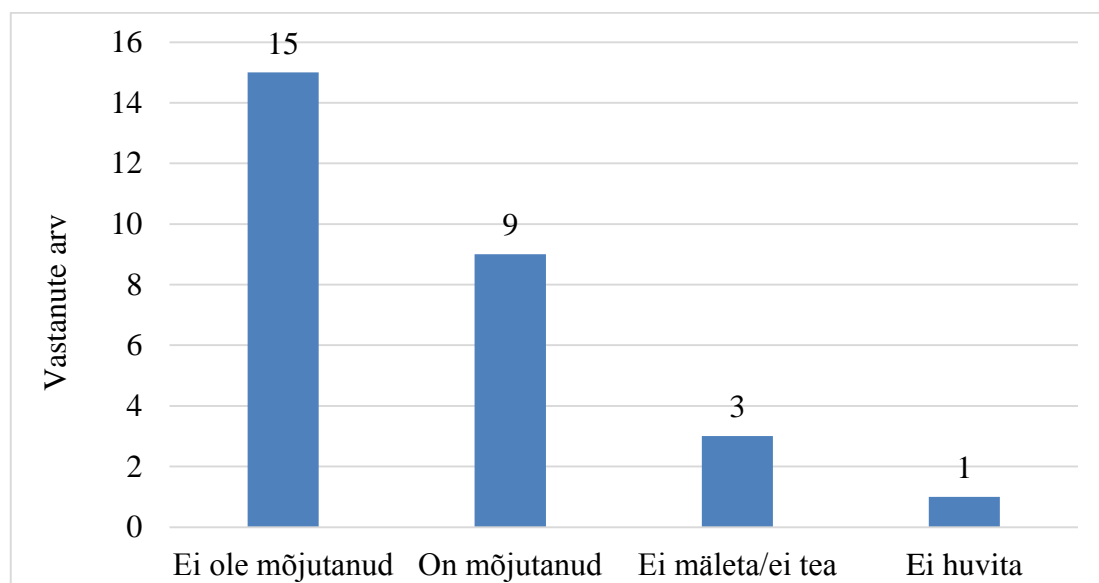

Joonis 5. Noorte poolt kasutatavad infokanalid uudiste hankimisel

Eelnenud küsimustest tulenevalt küsiti noortelt, kuidas raadio, sotsiaalmeedia, televisioon ja trükimeedia nende poliitilisi eelistusi kujundavad. Üle veerandi vastanutest (18; 25%) märkis, et nad ei tea/ei oska öelda, kuidas eelnevalt nimetatud allikad nende poliitilisi eelistusi kujundavad. Sealjuures ei vastanud nii vaid noorimad vastajad, ei tea/ei oska öelda vastused jagunesid vanuseliselt järgmiselt: 16-st 14-aastasest noorest viis, 31-st 15-aastasest noorest seitse, 19-st 16-aastasest noorest viis ning kolmest 17-aastasest noorest üks. Kuna noortel ei ole erilist kokkupuudet poliitikaga olnud, siis on arusaadav, et nende arvamus pole veel välja kujunenud. Suurem probleem on aga see kui tulevase valijaid poliitika ei huvitagi – selliselt vastas õnneks vaid neli (6%) noort. Populaarne vastus on ka see, et nimetatud allikad ei kujundagi nende poliitilisi eelistusi, nii vastasid 12 (17%) noort. Mõned vastajad ütlesid, et nimetatud allikad eriti/väga ei kujunda nende eelistusi, ja põhjuseks toodi nt huvi puudumine, oma arvamus on juba olemas. Sellel arvamusel, et raadio, sotsiaalmeedia, televisioon ja trükimeedia nende poliitilisi eelistusi kujundavad, on 33 (46%) noort. Huvi võib tekkida sel hetkel kui info on ajakohane ja oodatav. Noorte vastused antud küsimusele võivad olla muutunud kui valimised on lähemal, käimas või möödas. Siiski nähtub tulemustest, et peaaegu pooled vastanutest omavad teatud poliitilisi arvamusi ja see toetab valimisea langetamist jõuliselt.

Kõigist vastanutest (72) ei ole mõne erakonna või poliitiku kodulehekülge külastanud 44 (61%) noort ja 28 (39%) vastanut on seda teinud. Meessoost vastanuid oli 32 (44% kõigist vastanutest) ning neist vastas jaatavalt 17 noort (53% poistest) ja eitavalt 15

noort (47% poistest). Naissoost vastajaid oli 40 (56% kõigist vastanutest) ning neist vastas jaatavalt 11 (27,5%) ja eitavalt 29 (72,5%). Jaatavalt vastanute käest küsiti, kuidas mõne erakonna või poliitiku kodulehekülje külastamine on mõjutanud nende arvamusi antud erakonnast või poliitikust. Üle poolte 28-st vastanust ütlesid, et see pole neid mõjutanud (15; 54%), üheksa (32%) noort arvab, et kodulehekülje külastamine on mõjutanud nende arvamusi. Poolt ei osanud valida kolm (11%) noort, kes ütlesid, et ei mäleta või ei tea ning üks noor andis vastuse, et ei huvita. (vt Joonis 6)

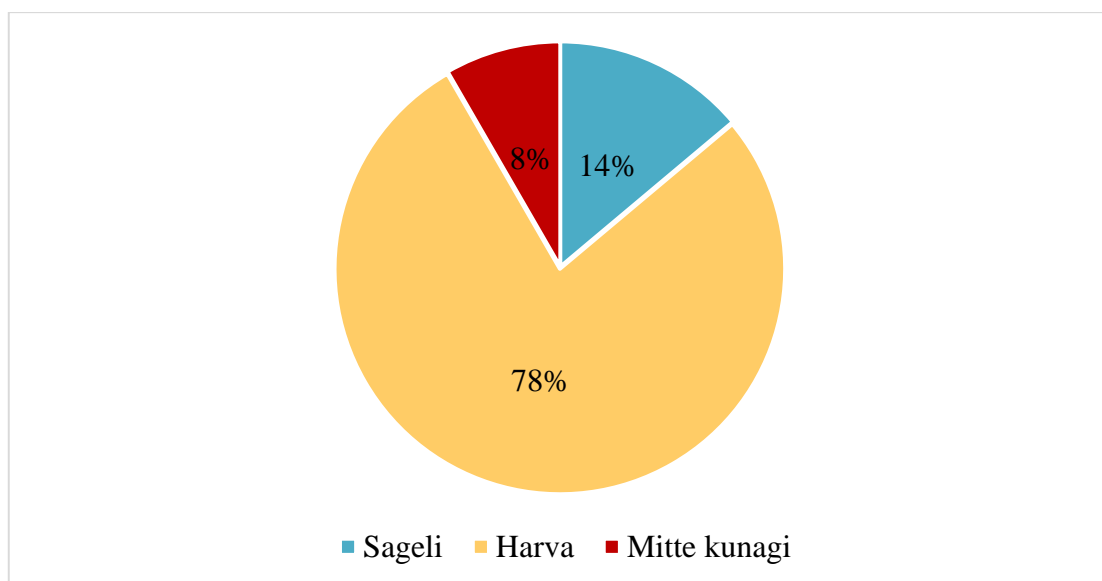
Joonis 6. Mõne erakonna või poliitiku kodulehekülje külastamise mõju noorele

Järgmisena küsiti noortelt, kas nende arvates on erakondade valimislubadustes ka noortele suunatud. Üle poolte vastanutest (42; 58%) ei oska öelda. Peaaegu võrdselt vastati nii jah (16; 22%) kui ei (14; 19%). Eelnevate küsimustega haakuvalt küsiti noortelt, kas neil on oma erakondlik eelistus – eitavalt vastas $\frac{3}{4}$ noortest (56; 78%), jaatavalt vähem kui $\frac{1}{4}$ (16; 22%). Erakondlik eelistus puudub suuremal osal vastanutest (56: 78%) ja seda omab vähem kui veerand noori (16: 22%). Nagu töö teoreetilises osaski mainitud, siis suure tõenäosusega hakkavad poliitikud alles enne valimisi rohkelt infot jagama, mistõttu noored praegu ei pruugigi piisavalt teada. Seda arvamust toetavad ka järgmise küsimuse vastused.

Noortelt küsiti, mis määrab nende jaoks ühe või teise poliitiku/erakonna eelistamise. Vastata oli võimalik avatud vastusega. Ligi $\frac{1}{4}$ (17: 24%) vastanutest kas ei teadnud või ei osanud öelda, mis nende eelistuse määrab. Kümme noort (14%) vastas, et ei eelista ühtki erakonda/poliitikut või mitte miski ei määra/ei huvita. Suurem osa

vastanutest (45; 62%) põhjendas, mis nende eelistuse määrab (mõni noor andis ühe, mõni mitu põhjendust). Vastuseid oli erinevaid: eesmärgid/lubadused (15 noort), teod/lubadustega toimetulek (14 noort), millega seostub ka poliitiku või erakonna maine/ajalugu (kaheksa noort), jutt aus/usaldusväärne (kaheksa noort), vanemate/sõprade/tuttavate eelistused (kaks noort), meedias kajastatu (kaks noort), poliitiku/erakonna suhtumine teatud erakonda (kaks noort), poliitikul/erakonnal minuga samad vaated (kaks noort), erakonna eelistamise määravad poliitikud, kes seal on (kaks noort), poliitiku välimus (üks noor), tuttav isik (üks noor), tahtejõud (üks noor), mõistlikkus (üks noor), Eesti riigi ning rahvaga arvestamine (üks noor), välismaailmaga suhtlemine (üks noor).

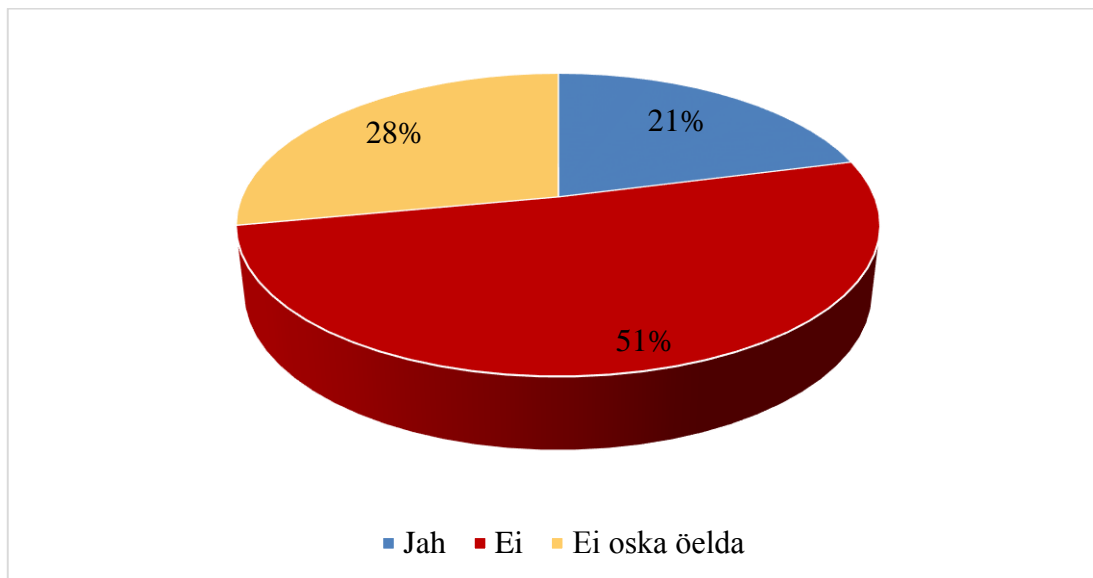
Noortelt küsiti, kas ja kui tihti nende kodus räägitakse poliitikast. Suurem osa vastanutest (56: 78%) ütles, et nende kodus räägitakse poliitikast harva. Sageli räägitakse poliitikast kümne noore (14%) kodus. Mitte kunagi pole poliitikast räägitud kuue noore (8%) kodus. (vt Joonis 7)

Joonis 7. Poliitikast rääkimise sagedus noorte kodudes

Noortelt küsiti, kas neile pakuvad huvi poliitikaga seotud uudised. Peaaegu pooled (33: 46%) vastasid ei, täpselt $\frac{1}{4}$ (18 noort) vastanutest huvitub poliitikaga seotud uudistest. Küllalt palju oli neidki noori (21: 29%), kes ei osanud antud küsimuses seisukohta võtta ja vastasid, et ei oska öelda.

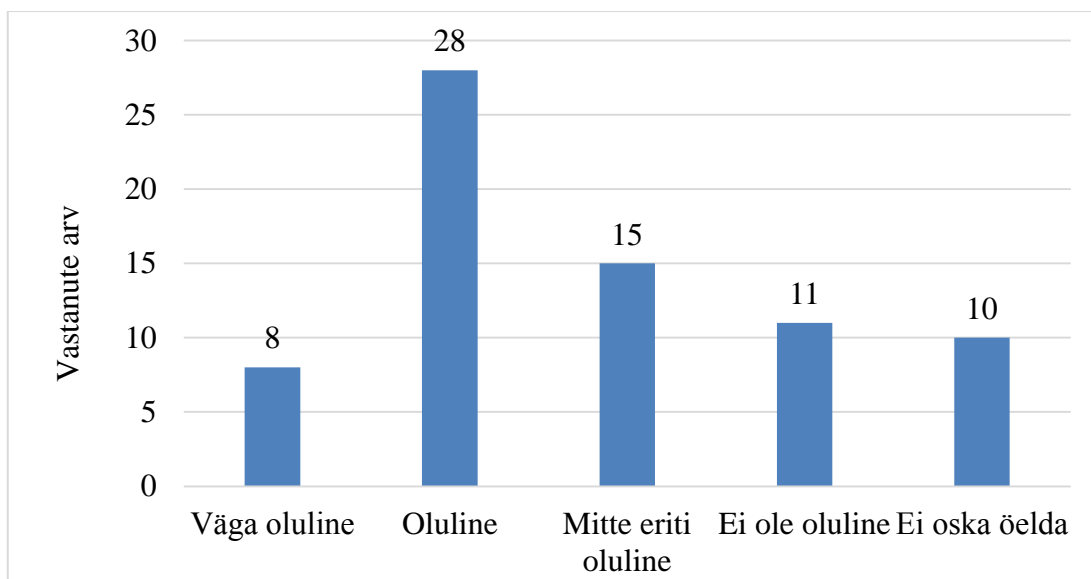
Järgmisena uuriti, kas valimisea langetamine paneb noori poliitikast rohkem huvituma. Üle poole (37: 51%) vastas ei, 20 noort (28%) ei osanud öelda ja vaid 15 noort (21%) vastas jaatavalt. (vt Joonis 8)

Joonis 8. Valimisea langetamisest tulenev noorte huvi tõus poliitika vastu

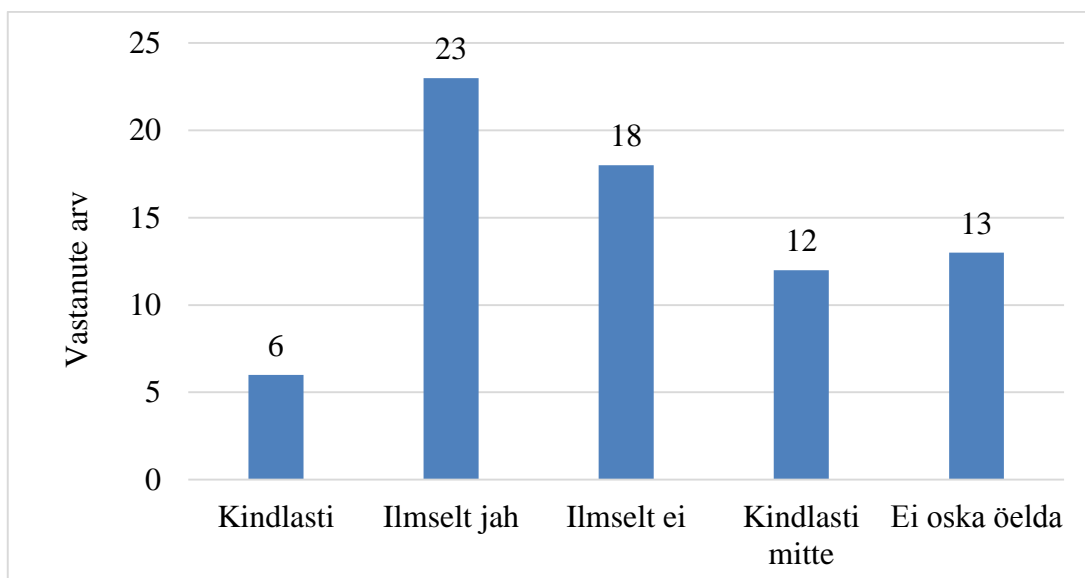
Eesti Noorteühenduste Liidu poolt 2014. aastal valimisea langetamise kohta koostatud poolt- ja vastuargumentide seas on väide, et valimisea langetamine aitab ära hoida noortele suunatud ühiskondliku huvi vähenemise. Eelmisest küsimusest selgub, et pelgalt valimisea langetamisest noorte huvi oluliselt ei suurene. Seetõttu võiksid poliitikud varakult noortele infot jagada ja nende huvidele keskenduda. Siis tõuseks ehk ka valimisosalus ja noored tunneksid, et nende häälel on jõudu.

Järgmisena küsiti noortelt, kui oluline on nende arvates hääletamas käia. Kõige populaarsem vastus oli, et hääletamas on oluline käia (28: 39%). Mitte eriti oluliseks pidas hääletamas käimist 15 noort (21%). 11 noore (15%) arvates ei ole oluline hääletamas käia ja kümme noort (14%) ei osanud antud küsimuses seisukohta võtta ning vastasid, et ei oska öelda. Väga oluliseks pidas hääletamas käimist vaid kaheksa noort (11%). Antud küsimuse põhjal võiks järeldada, et pooled vastanutest (36 noort) pigem lähevad võimalusel valima ja teine pool ilmselt mitte. Noorte käitumist ja olemust käsitlevas Emori uuringust ilmnnes, et vaid iga kümnes noor peab Eesti riigi ühiskondlikes ja poliitilistes algatustes osalemist enda jaoks väga oluliseks (TNS Emor, 2016). Seegi põhjendab antud küsimuse keskpärast tulemust ja pigem jahedat tagasisidet. (vt Joonis 9, lk 44)

Joonis 9. Hääletamas käimise olulisus noorte jaoks

Järgmisena küsiti noortelt, kas nad kasutaksid võimalust alaealisena valima minna. Kõige enam valiti vastus ilmselt jah (23: 32%), seejärel ilmselt ei (18: 25%). Vastust ei osanud anda 13 noort (18%), kes vastas, et ei oska öelda. Peaaegu sama paljud (12: 17%) vastasid, et nad kindlasti mitte ei kasuta võimalust alaealisena valima minna. Ebapopulaarseim vastus oli kindlasti, mille valisid kuus noort (8%). (vt Joonis 10)

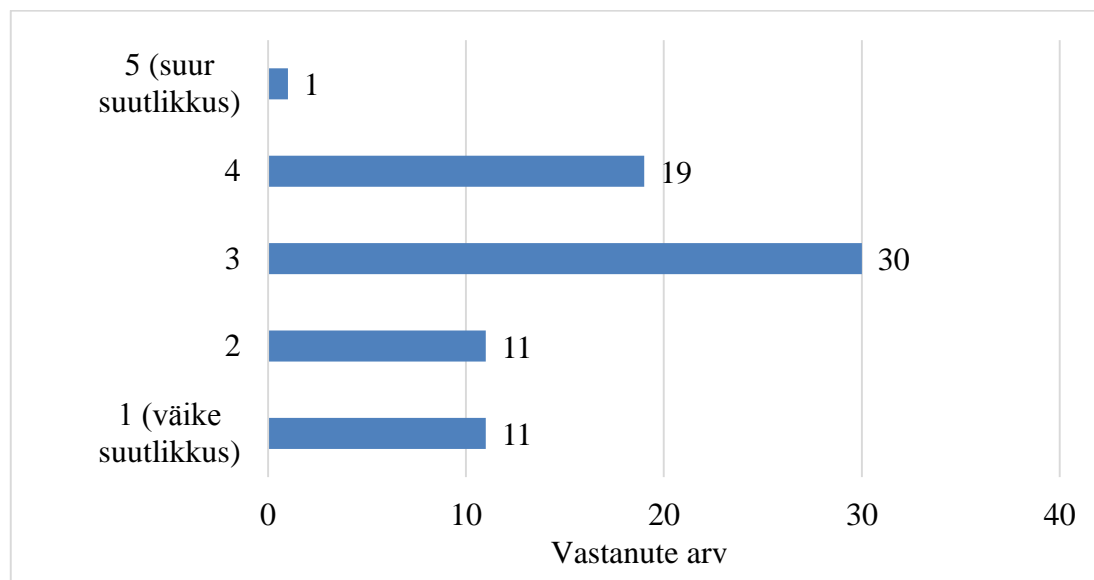

Joonis 10. Noorte plaanid alaealisena valima mineku suhtes

Kui Justiitsministeeriumi uuringust tuli välja, et 18-aastaseks saades plaanib 73–80% Eesti noortest hääletama minna, siis Kehtna valla noortest vastanutest teeb seda enne 18-aastaseks saamist 40%. Küsitav on see, kas täisealisena hääletama mineku ajaks tõuseb antud protsent pea poole võrra. Vastuseid võis mõjutada ka asjaolu, et mõned

noored võivad valimiste ajaks juba täisealised olla, ja eeldades, et nad siis võimalust alaealisena valima minna ei kasuta, vastasidki nad, et ei oska öelda, ilmselt ei või kindlasti mitte.

Noortel paluti 5-punkti skaalal otsustada, kuidas nad hindavad iseenda suutlikkust poliitikat mõista. Skaalal number üks tähendas väga väikest suutlikkust ning number viis väga suurt suutlikkust. Väga väikeseks pidasid oma suutlikkust poliitikat mõista 11 noort (15%), number kahe valis samuti 11 noort (15%) – peaaegu kolmandik (30%) vastanutest hindas oma suutlikkust alla keskmiseks. Valikuvariandi number kolm valisid ja oma suutlikkust keskmiseks hindasid 30 noort (42%). Numbri neli valis 19 noort (26%). Numbri viis valis ja oma suutlikkust poliitikat mõista hindas väga suureks vaid üks noor (2%). Üle keskmiseks hindasid oma suutlikkust seega 20 noort (28%). Vastajate hulgas oli keskmine vastus 2,83 punkti – naiste hulgas 2,73 punkti ning meeste hulgas 2,97 punkti. Sellest nähtub, et poisid hindavad oma suutlikkust poliitikat mõista kõrgemalt kui tüdrukud. 14-aastaste hulgas oli keskmine vastus 2,59 punkti, 15-aastaste hulgas 2,81 punkti, 16-aastaste hulgas 3,25 punkti ning 17-aastaste hulgas 1,67 punkti. Arvestada tuleb sellega, et 17-aastaseid noori oli vaid kolm, teistest vanusegruppides oli rohkem vastanuid. (vt Joonis 11)

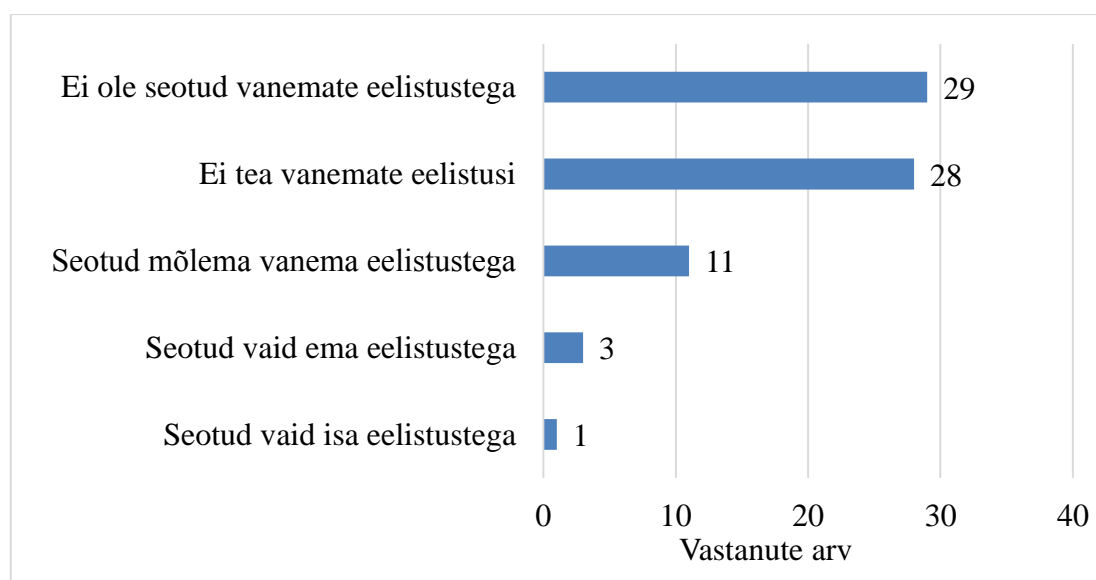

Joonis 11. Noorte hinnang enda suutlikkusele poliitikat mõista

Justiitsministeeriumi tellimisel Tallinna Ülikooli Riigiteaduste Instituudi õppejõudude, doktorantide ja magistrantide poolt 2014. aastal läbi viidud analüüsi tulemustest selgus, et noored tajuvad erakondade rolli valimisprotsessis adekvaatselt ja 50% 14-aastastest on olemas parteiline eelistus. Kõigist Kehtna valla noortest

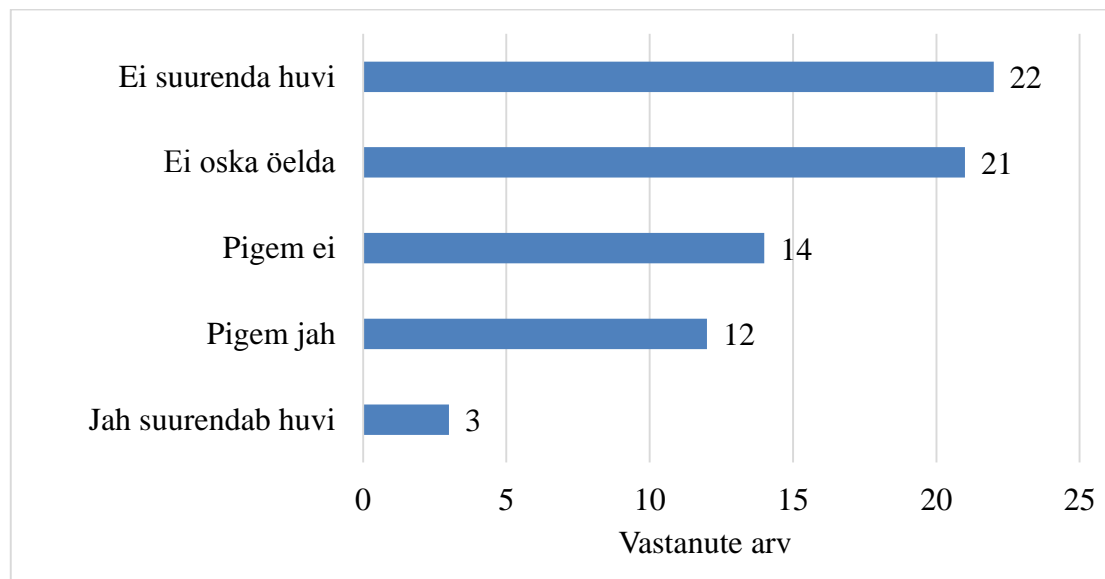
vastanutest on oma erakondlik eelistus vaid 22%. 14-aastastest vastanutest (17 noort) on oma erakondlik eelistus vaid 17%. Küsimusele, kas erakondade valimislubadustest on noortele suunatud, ei osanud vastust anda 58% vastanutest (jah vastas 22% ning ei 19%). Suurel osal noortest puuduvad teadmised ja ka huvi poliitika vastu. Üle poolte vastanutest ütles, et ka valimisea langetamine ei pane neid poliitikast rohkem huvituma. Suhtumine poliitikutesse ja erakondadesse ei ole eriti positiivne, kuid ka mitte ülemäära negatiivne, pigem keskpärane. Poliitikat ei peeta 14-17-aastaste seas väga huvipakkuvaks temaks. Noored peavad enda suutlikkust poliitikat mõista veidi alla keskmiseks (skaalas 1 kuni 5 on tulemus 2,83 punkti), mis tõestab veelgi, et Kehtna valla noored pigem ei ole poliitikaga seotud informatsiooniga toimetulekuks valmis. Selle murekoha lahendamisele saavad abiks olla nii vanemad, kool kui omavalitsus.

Noortelt uuriti, kas nende erakondliku eelistuse tekkimine on seotud vanemate erakondlike eelistustega. Vastusevariandi ei valis 29 noort (40%). Vanemate eelistusi ei tea 28 noort (39%). 11 noort (15%) vastas, et erakondliku eelistuse tekkimine on seotud mõlema vanema eelistustega. Kolm noort (4%) vastas, et nende erakondliku eelistuse tekkimine on seotud vaid ema eelistustega ning üks noor (2%) vastas, et see on seotud vaid isa eelistustega. Seega noorte eelistuste tekkimine ei ole suurel määral vanemate eelistustega seotud. (vt Joonis 12)

Joonis 12. Noorte erakondliku eelistuse tekkimise seos vanemate erakondlike eelistustega

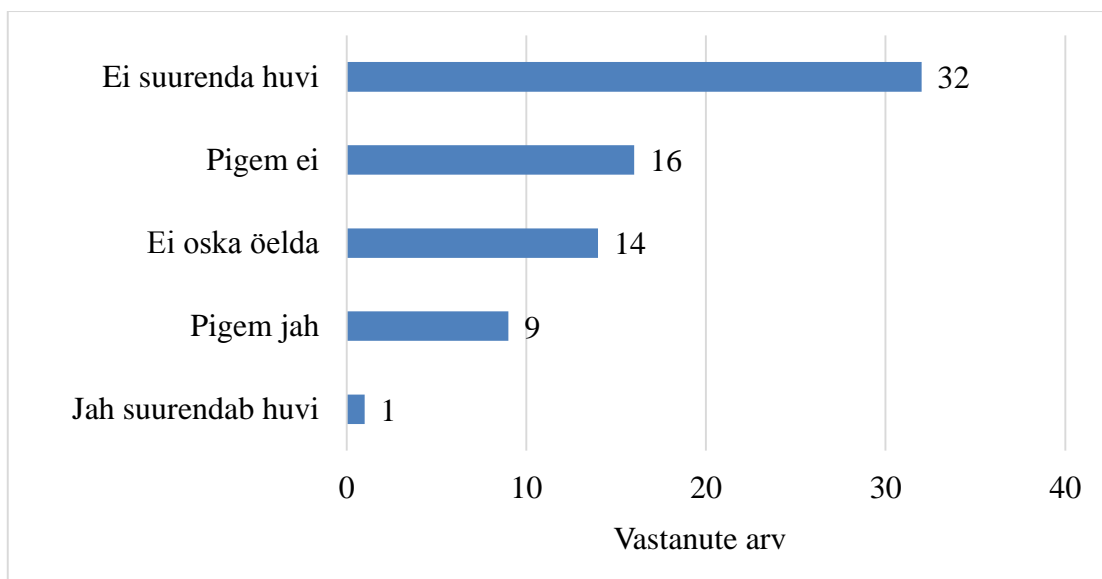
Eelneva küsimusega seonduvalt küsiti noortelt, kas vanemate huvi poliitiliste teemade vastu suurendab ka nende huvi. Enim noori (22: 31%) valis vastusevariandi ei. Arvamust ei osanud avaldada 21 noort (29%). Vastuse pigem ei valis 14 noort (19%) ning pigem jah 12 noort (17%). Ebapopulaarseim vastus oli jah, mille valis kolm noort (4%). Eelnenud vastustest nähtub, et vanemate huvi pigem ei suurenda noorte huvi poliitiliste teemade vastu ning paljud ei oska antud küsimuses seisukohta võtta. (vt Joonis 13)

Joonis 13. Noorte poliitiliste teemade huvi suurenemise seos vanemate sama huviga

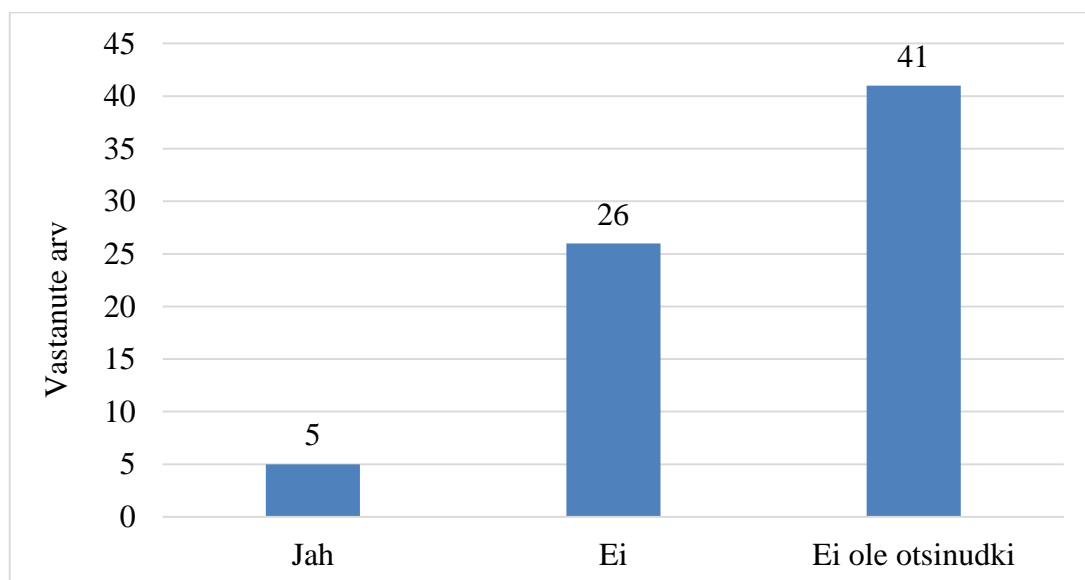
Sarnaselt eelmistele küsimustele uuriti noortelt, kas nende erakondliku eelistuse tekkimine on seotud sõprade erakondlike eelistustega. Üle poole vastanutest ehk 42 noort (58%) ei tea sõprade eelistusi. 29 noort (40%) valisid variandi ei ning üks noor (2%) valis variandi jah. Eelnevast võib järeldada, et noored ei räägi sõpradega eriti poliitilistel teemadel ja kui räägivad, siis üksteise eelistusi see ei muuda.

Järgmisena küsiti noortelt, kas sõprade huvi poliitiliste teemade vastu suurendab ka nende huvi. Enim valiti vastusevarianti ei (32: 44%), seejärel pigem ei (16: 22%). 14 noort (19%) ei osanud vastata, kas sõprade huvi suurendab ka nende huvi. Ebapopulaarsemad vastused olid pigem jah (9: 13%) ning jah (1: 2%). Nii vanemate kui ka sõprade huvi poliitiliste teemade vastu ei suurenda oluliselt noorte huvi samade teemade vastu. (vt Joonis 14, lk 48)

Joonis 14. Noorte poliitiliste teemade huvi suurenemise seos sõprade sama huviga

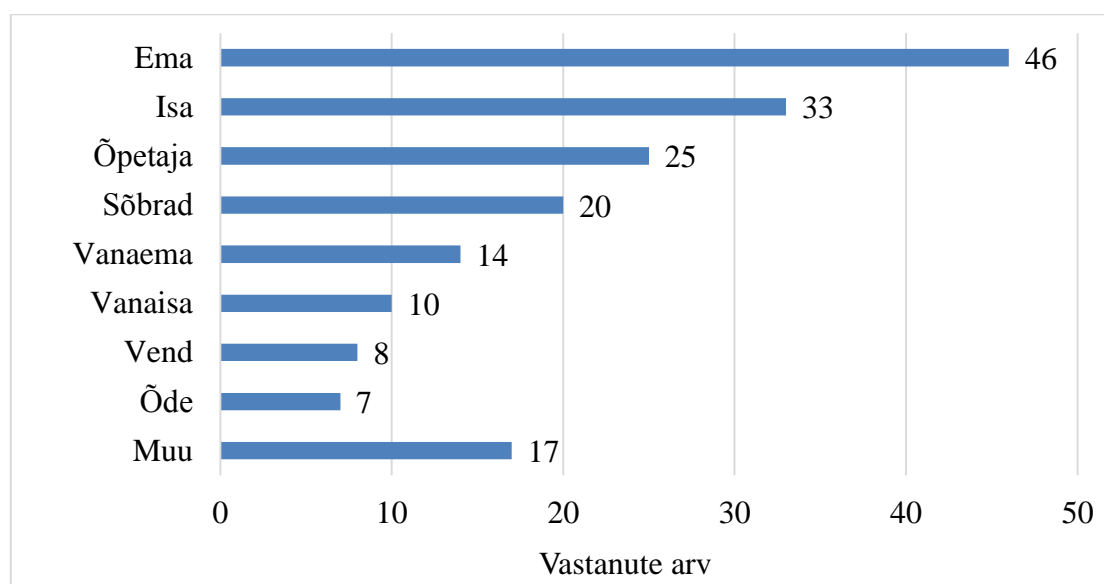
Kokkuvõtvalt küsiti noortelt, kas neil on poliitikaga seotud inforessursside leidmisel raskusi tekkinud. Üle poolte vastanutest (41: 57%) vastas, et nad ei ole otsinudki. Vastusevariandi ei valisid 26 noort (36%) ning jaatavalt vastasid vaid viis noort (7%). Võis arvata, et noored ei tegele poliitikaga seotud inforessursside otsimisega ning vastuste jagunemine on ootuspärane. Võib eeldada, et valimiste lähenemisel tõuseb noorte huvi ning tegeletakse informatsiooni otsimisega. Suurem hulk informatsiooni otsinguid võib tekitada juurde ka raskusi. (vt Joonis 15)

Joonis 15. Raskuste tekkimine poliitikaga seotud inforessursside leidmisel

Järgmised küsimused esitati noortele Kehtna valla haridus- ja kultuurinõuniku ettepanekul. Esimesena uuriti, kelle poole noored pöörduvad kui neil tekivad poliitika

kohta küsimused, nad võisid valida mitu vastusevarianti. Populaarseim vastus oli ema (46, kogus 26%), seejärel isa (33: 18%), õpetaja (25: 14%), sõbrad (20: 11%). Vastusevariandi vanaema valisid 14 noort (8%) ja vanaisa kümme noort (6%). Vähempopulaarsemad vastused olid vend (8: 4%) ja õde (7: 4%). 17 noort (9%) valisid keskmise populaarsusega valiku muu ning andsid mitmeid täpsustusi. 12 noort selgitasid, et nad kasutavad küsimuste tekkimise korral Interneti abi, kaks noort ütlesid, et nad ei pöördu kellegi poole, ning vastati veel vaarisa (1), elukaaslane (1) ja tädi või tuttavad poliitikud (1). Seda väidet, et noored peavad oma vanemaid ja pere tähtsateks arvamusiidriteks või isikuteks, kinnitab ka hiljutine Emori uuring, milles uuriti noorte käitumist ja olemust (TNS Emor, 2016). (vt Joonis 16)

Joonis 16. Isikud, kelle poole noored poliitika kohta küsimuste tekkimisel pöörduvad

Viimasena uuriti Kehtna valla noortelt, kas nad soovivad oma kodukoha paremaks muutmisel kaasa rääkida. Rohkem kui pooled vastasid jaatavalt (47: 65%), 21 noort (29%) vastas ei ning variandi muu valisid neli noort (6%). Viimase vastusevariandi selgituseks öeldi, et ei tasu riskida, ei oska öelda, võimalik, et jah ning sõltub, mida paremaks muuta. Antud küsimusest nähtub, et paljud alaealised noored on valmis oma kodukoha jaoks panustama ning ka poliitikal võib selles oma osa olla. Sarnaselt Emori uuringule (2016) võib sellest järeldada, et iga teine küsitlusele vastanud noor on huvitatud oma kodukoha käekäigust ja valmis ka oma panuse andma.

3.2 Intervjuude tulemused ja analüüs

Antud alapeatükk keskendub intervjuude tulemuste esitamisele, analüüsile ning võrdlemisele. Intervjuu küsimused on kõik eraldi välja toodud ning peale küsimust noorte poolt antud vastused ja analüüs. Kuna intervjuu oli anonüümne, siis on välja toodud vastused vastavalt neiu 1 (15-aastane), noormees 1 (15-aastane), neiu 2 (16-aastane) ning noormees 2 (16-aastane). Neiu 1 ja noormees 1 olid ühes grupis ning neiu 2 ja noormees 2 teises grupis. Selline jaotus näitab sedagi, et intervjuusid toimus kaks ning intervjuueeritavaid oli neli.

Populaarsemad allikad, mida Kehtna noored poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks kasutavad on meediasaadet (raadio, televisioon), Interneti allikad (e-mail, WWW, sotsiaalmeedia) ning pere/sõbrad/tuttavad.

1. Miks just need allikad on Teie arvates populaarseimad?

Neiu 1 ütles: *„Ilmselt noored ei loe ajalehti ja ajakirju eriti palju, ka tunnis ei räägita poliitikast ja kodus vaid põgusalt.“*

Noormees 1 nõustus eelkõnelejaga ja lisas: *„Mina ei loe üldse ajalehti.“*

Noormees 2 arvas: *„Põhiline on see, et noored ei loe ajalehti ja ajakirju. Ka raamatukogus käiakse väga harva, vaid siis kui kohustusliku kirjanduse tarbeks on raamatut vaja võtta. Telekat ikka vaatame, uudiseid vahest. Internetis ka surfad ringi, seal midagi jääb ka silma ja perelt saab samuti infot.“*

Neiu 2 nõustus eelkõnelejaga ning lisas: *„Need on ilmselt lihtsamad ja kiiremad variandid.“*

Intervjuueeritavate vastustest ja küsitluse vastustest lähtuvalt saab öelda, et noorte hulgas ei ole ajalehtede (eriti paber kandjal) lugemine kuigi populaarne. Informatsiooni poliitika kohta otsitakse pigem meediasaadete, teiste Internetis olevate allikate (nt sotsiaalmeedia) ning perekonna kaudu. Kui noored neist allikatest vajaliku teabe leiavad, siis ei jää nad ka infovaesusesse.

2. Mitte ükski noor ei märkinud, et saab raamatukogudest poliitikaga seotud informatsiooni – mis selle põhjus võiks olla?

Neiu 1 arvas: *„Võib-olla saabki raamatukogust poliitikaga seotud infot, kuid kellelegi ei tule pähe, et seal sellist infot saab.“*

Noormees 1 nõustus ning lisas: „*Võib-olla saabki raamatukogust vajalikku infot, aga ei viitsi seda sinna otsima minna.*“

Neiu 2: „*Ei saa öelda, et raamatukogust ei saa infot, tänapäeva noored on rohkem Internetis kinni.*“

Noormees 2 nõustus ning lisas: „*Keegi ei käi raamatukogus eriti.*“

Kehtna valla noored raamatukogust poliitilist teavet ei otsi. Põhjuseid toodi välja mitmeid: noored ei ole kursis, et sealt sellist infot saab; ei viitsi raamatukogusse minna. Kui Eesti noorte internetikasutus on peaaegu 100% (Eesti infoühiskonna arengukava, 2013), siis ongi lihtsam kasutada Interneti abi. Noortel puudub info, kas raamatukogust saab poliitikaga seotud infot, seega nad seda ka oma infootsikäitumises ei kasuta. Juhul kui raamatukogus on poliitikaga seotud infot ja see informatsiooni jõuaks kooli ja õpilasteni, siis saaks ka raamatukogust üks poliitilise info andja või edastaja.

3. Milliseid meediasaateid vaatate/vaataksite või kuulata/kuulaksite kui soovite poliitika kohta infot saada?

Neiu 1 nentis: „*Mina eriti raadiot ei kuula, telekast vaatan just uudiseid. ETV-st tulevad saated nagu „Foorum“ ja teised ei ole nii huvitavad.*“

Noormees 1 ütles: „*Vaatan Kanal2-st „Reporterit“ ja TV3-st „Seitsmeseid uudiseid“ ja neid kord nädalas.*“

Neiu 2 ütles: „*Vaatan „Terevisiooni“, raadiot ei kuula.*“

Noormees 2 lisas: „*Hommikul kuulan ikka „Terevisiooni“, väga huvitab „Foorum“ (enamasti saateid vaatan), õhtuti vaatan „Aktuaalset kaamerat“, mõnikord ka „Vabariigi kodanikke“ või „Kahekõnet“.*“

Kõikide intervjuueeritavate vastustest tuleb välja, et nad vaatavad uudiseid – sealt eeldavad nad poliitikaga seotud informatsiooni saamist. Noored on teadlikud ka teistest saadetest, kus osalevad ka poliitikud ning kust seeläbi teavet saab.

4. Peaaegu ¼ vastanutest vastas, et nad ei loe ajalehti ja ajakirju. Mis võiks selle põhjus olla?

Neiu 1 ütles: „*See ei ole tänapäeval eriti populaarne, ja kui loetakse, siis rohkem Internetist.*“

Noormees 1 ütles: „*Suurim probleem on lugemine – ei meeldi lugemine või see ei edene.*“ Samuti nõustus ta eelkõnelejaga ja lisas: „*Loeme Internetist ajalehti ja ajakirju.*“

Noormees 2 ütles: „*Isiklikult loen, aga rohkem Internetist.*“

Neiu 2 nõustus eelkõnelejaga.

Ka ajakirjade ja ajalehtede väike lugemus on seotud Internetiga. Noored ei loe neid eriti paberikandjal, kui siis elektrooniliselt. Poliitikaga seotud infot on otsida lihtsam ja kiirem Internetist kui paberil ajakirjast või ajalehest.

5. Üle ¾ vastanutest ütles, et neil ei ole oma erakondlikku eelistust. Mille tõttu see nii võib olla?

Neiu 1 arvas: „*Põhjus võib olla poliitikute mitte tundmises ja puudub nende kohta saadav info.*“

Noormees 1 nõustus täielikult eelkõnelejaga.

Neiu 2 ütles: „*Ei olda kursis ja ei osata valida. Minul on erakondlik eelistus.*“

Noormees 2 põhjendas: „*Mina pooldan pigem isikuid, mitte erakondi – mitte erakondlike vaadete poolest, vaid isiklike vaadete poolest.*“

Erakondliku eelistuse puudumise peamine põhjus on info puudumine. Poliitikute valimiskampaaniad saavad alguse mõned kuud enne valimisi ja rohkem kui aasta enne seda pole lootust, et info iseenesest noorteni jõuaks. Sellisel juhul on üks viis ise teavet hankida. Küsitluse vastustest aga ilmnas, et suuremal osal noortest puudub ka huvi poliitiliste teemade vastu.

6. Peaaegu pooled (46%) vastanutest ütlesid, et neile ei paku poliitikaga seotud uudised huvi, samuti ei pane valimisea langetamine 51% vastanutest poliitikast rohkem huvituma. Millest selline huvi puudumine võiks tuleneda?

Neiu 1 arvas: „*Noortele ei ole neist teemadest eriti räägitud, kuid võiks rääkida. Ka vanemad ei ole poliitilistel teemadel eriti rääkinud.*“

Noormees 1 nõustus eelkõnelejaga ja ütles: „*Neist teemadest võiks rääkida küll. Kui vanemad räägivad, siis ma kuulan küll, aga mitte väga.*“

Noormees 2 ütles: „*Pigem on põhjus selles, et lihtsalt ei huvita. Tegeled ikka samade asjadega nagu varem ja sõpradega räägid ikka samadel teemadel. Mõttemaailm ei*

muutu ea langetamisest. See on pigem noorte mõttemaailmas kinni kui et tehnilistes küsimustes, et kes kui vanalt valima saab minna.“

Neiu 2 nõustus eelkõnelejaga.

Huvi puudumise üks põhjus on taas informatsiooni vähesus. Arvamused 8. ja 9. klassi noorte vahel lähevad lahku. 8. klassi noored arvavad, et põhjuseks on neist teemadest mitte rääkimine. 9. klassi noored arvavad, et muid tegevusi on küllalt ning mõttelaad jääb samaks nagu varem – uudised ei suurenda huvi. Valimisea langetamine ei pane 51% vastanutest poliitikast huvituma – sellest võib järeldada, et suur hulk Kehtna valla valimisealisi noori ei pruugigi 2017. aasta 15. oktoobril valima minna.

7. Kas valimistel osalemine on teie tutvusringkonnas pigem populaarne või ebapopulaarne tegevus?

Neiu 1 teatas: *„Minu vanemad käivad küll valimas, aga ei räägi sellest eriti. Vanemad ei räägi, sest noortele ei paku see huvi – noored ei viitsi kuulata.“*

Noormees 1 ütles: *„Kui valimised tulevad, siis vanemad lähevad valima, aga ega nad eriti ei viitsi.“*

Neiu 2 ütles: *„Pigem populaarne.“*

Noormees 2 nõustus eelkõnelejaga ja lisas: *„Vanemad inimesed teavad, et iga hääle loeb.“*

Kuigi noorte huvi poliitikaga seotud info vastu on jahe, siis hääletamist peavad nad pigem oluliseks kui ebaoluliseks. Kõigi intervjueeritavate tutvusringkonnas on valimistel osalemine populaarne tegevus. Seega on neil olemas eeskujud, kellest juhendada ning selle info kaasabil valima minna.

8. Kas kool võiks/peaks poliitikaga seotud teemadel rohkem rääkima?

Neiu 1 ütles: *„Kool võiks neil teemadel rohkem rääkida. Ei meenugi, kas mõni poliitik on meile rääkimas käinud.“*

Noormees 1 arvab samuti: *„Koolis võiks poliitilistel teemadel rohkem rääkida. Vist on küll poliitikud koolis külas käinud.“*

Neiu 2 ütles: *„See vist oleks huvitav tegelikult. Muidu ei tea sellest midagi ilmselt noored. Sel juhul oleks noorte teadlikkus suurem.“*

Noormees 2 lisas: „*Ma arvan sama. Isiklikult ma ei näe seda vajadust, aga minu ümber olevatele noortele on see vajalik küll, et räägitaks rohkem sellest.*“

Kuigi küsitluse vastustest ja eelpool olevate intervjuu küsimuste vastustest ilmnes, et noorte huvi poliitikaga seotud info vastu on väike, siis on noori, kes sooviksid neist teemadest rohkem teada. Suutlikkus poliitikat mõista on samuti madal. Kooli suurem panus poliitilise info jagamisele tõstaks kindlasti noorte teadlikkust ja ehk ka huvi.

9. Kas poliitikud/erakonnad võiksid/peaksid senisest rohkem noortele keskenduma?

Neiu 1 ütles: „*Poliitikud ja erakonnad võiksid ja peaksidki nüüd noortele rohkem keskenduma. Kui vanust langetati, siis võiks rohkem rääkida sellest.*“

Noormees 1 arvas sama: „*Nad võiksid ja peaksid senisest rohkem noortele keskenduma. Siia maani on vähe räägitud sellest.*“

Noormees 2 ütles: „*Ma arvan, et paratamatult see ees langetamine suunab poliitikuid tegelema rohkem noortega, sest huvigrupp suureneb. Aga ma ei kujuta ette, kuidas nad saaksid noortele pühenduda. Hetkel keskenduvad pigem vähe, aga oma peas ei suuda ma ka välja mõelda, mida siin väga muuta saaks.*“

Neiu 2 nõustus eelkõnelejaga.

Kõik intervjuudes osalenud noored peavad oluliseks seda, et poliitikud keskenduksid, nüüd kui valimisiga on langetatud, enam noortele. Küsitlusest tuli välja, et suurem osa noori ei oska öeldagi, kas erakondade valimislubadustes on noortele suunatust. Ükski teema üle arutlenud intervjuueeritav ei osanud näidet tuua, kuidas poliitikud üldse noorte jaoks midagi muuta saaksid.

10. Kas olete saanud oma ideid koolis erinevate osalusvõimaluste abil väljendada?

Neiu 1 ütles: „*Meil on olemas õpilasesindus, kus saab oma arvamust avaldada küll.*“

Ka noormees 1 ütles: „*Olen saanud küll koolis oma ideid väljendada.*“

Neiu 2 ütles: „*Jah, olen ka õpilasesinduses.*“

Noormees 2 vastas sarnaselt: „*Jah, arvan küll. Kõik, mida koolis teha tahad, saab tehtud.*“

Kõik intervjuueeritavad ütlesid, et koolis on võimalik oma ideid avaldada ja teostada. Sellest tulenevalt võiks kooli juhtkond mõelda poliitiliste tegevuste edendamisele.

Noored saaksid juurde teadmisi, neil oleks võimalik oma mõtteid jagada. Poliitikute külaskäigud tõstaksid teadlikkust ja võib-olla ka huvi.

11. Kas valimisea langetamine oli teie arvates vajalik?

Neiu 1 arvas: „*Valimisea langetamine on küll vajalik ja lähen ka valima.*“

Noormees 1 ütles: „*Jah. Muidu pannakse mingi suvaline riigikokku. Noortel ei ole muidu üldse valikuvõimalust. Kui olen ema või isaga kaasas käinud, siis ma ei tea ühtegi neist nimedest, keda valida saab.*“

Neiu 2 ütles: „*Oleneb. Kui vaadata tänapäeva noori, siis see paneb mõtlema, aga on ilmselt vajalik, sest mida nooremalt alustad, seda rohkem tuleb kogemusi ja oled teadlikum.*“

Noormees 2 lisas: „*Kui vaadata nii positiivseid ja negatiivseid külgi, siis pigem on hea, et seda langetati. Kindlasti on ka mingeid miinuseid selle juures. 12. mail k.a toimus Raplamaal Sallivuspäeva foorumlaud, milles osalesime ja seal arutasime sel teemal ja on nii negatiivseid kui positiivseid külgi, kuid mina pigem pooldan valimisea alandamist.*“

Kuigi valimisea langetamine ei pane suuremat osa Kehtna valla noortest poliitikast huvituma, siis peetakse hääletamas käimist pigem oluliseks tegevuseks. Samuti peavad kõik intervjueeritavad valimisea langetamist vajalikuks. Oluline on see, et noorel on olemas valikuvõimalus.

12. Kas soovite veel midagi lisada?

Neiu 1 lisas: „*Üldiselt tahaks rohkem teada ja kooli tundides võiks sellest rohkem rääkida.*“

Neiu 2 ja noormees 2 ütlesid, et nemad lähevad mõlemad järgmisel aastal valima. Nii ütlesid ka neiu 1 ja noormees 1.

Intervjueeritavad noored vastasid kõik, et nad lähevad valima. Küsitlusele vastanutest prognoosis 40%, et nad kasutavad valima mineku võimalust. Seda võimalust ilmselt või kindlasti mitte ei kasuta 42% vastanutest. Nende tulemuste järgi on suurem hulk neid Kehtna valla 14-17-aastaseid noori, kes ei lähe valima ja veidi väiksem kogus neid, kes lähevad valima. Üle jäid need noored, kes ei oska hetkel veel otsustada.

Kehtna valla noortel vanuses 14-17 eluaastat on poliitikaga seotud teabe vallas info- ja meediapädevus, sest nad teavad, milliseid inforessursse kasutada, kuidas infot otsida ja kasutavad ka infootsingu võimalusi. Infoallikate hindamisel kasutavad nad mõtlemisoskusi. Noored suhtuvad neile pakutud infosse kriitiliselt, filtreerivad seda ning oskavad näha väljakutseid ja ohte. Omandatud informatsioonist saavad teadmised, mida seejärel kasutada. Kehtna valla noored on küpsed tegemaks otsuseid, kuidas poliitikaga seotud infoallikaid leida, hinnata ning kasutada.

KOKKUVÕTE

Vajaliku informatsiooni leidmiseks on mitmeid võimalusi. Eesmärgini jõudmiseks tulevad kasuks kõikvõimalikud infoga seotud kompetentsid. Info- ja meediapädevus aitab inimesel vajaminevat teavet leida, hinnata, kasutada ja ka edastada. Pikaajalised infokäitumise uuringud on näidanud, et sellist käitumist mõjutavad mitmed erinevad tegurid. Infokäitumise uuringud on keskendunud informatsiooni hankimise artefaktidele ja tegevuskohtadele. Peamiselt on uuritud infoallikaid ja nende kasutamist, vähem aga üksikkasutajaid, nende vajadusi ja infootsingu tulemusi. Rahvauuringud annavad rohkelt informatsiooni inimeste vajaduste, motivatsioonide, harjumuste ja käitumiste kohta. Kõik see on rahvastiku infovajadusi silmas pidades oluline – tulemusi analüüsidest leitakse vastused seni teadmata küsimustele.

Ühiskondlik huvi noorte vastu ning noorte huvi ühiskonnas toimuva vastu on omavahel seotud. Valimisea langetamisega loodetakse, et noored kohaliku elu avalike asjade arutamisest ja otsustamisest rohkem osa saavad ning seejuures nende huvi poliitika vastu suureneb. Täielikke tulemusi näeme peale järgmise aasta kohalike omavalitsuste valimisi, mil saavad hääletada noored alates 16-eluaastast. Poliitikule oma poolthääle andmine on vastutusrikas ülesanne, läbimõeldud otsus nõuab erinevaid teadmisi ja oskusi (nt: info- ja meediapädevus, riskide ja ohtudega toimetulek, hindamisoskused). Antud magistritöö eesmärk oli uurida, kuidas Kehtna valla 14-17-aastased noored leiavad, hindavad ja kasutavad poliitikaga seotud inforessursse. Uuringu valimi moodustasid Eidapere Põhikooli, Kehtna Põhikooli ja Valtu Põhikooli 8. ja 9. klasside õpilased.

Eesmärkideni jõudmiseks kasutati veebipõhist küsitlust ja intervjuusid. Saadud tulemused analüüsiti, neid võrreldi teoreetilises osas väljatooduga ning tulemuste esitamisel kasutati kirjeldavat statistikat. Magistritöö autori seisukohalt olid kasutatavad uurimismeetodid küllaldased ning andsid piisavalt palju vastuseid, et neist tulemuslik analüüs koostada.

Noortelt uuriti, milliseid allikaid nad poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks kasutavad. Sagedamini valiti vastusevariandid meediasaated, Interneti allikad ja pere/sõbrad/tuttavad. Vaid kolm noort kõigist 72-st vastanust ütlesid, et nad ei tegele poliitikaga seotud teabe otsimisega ja seega ei valinud ka ühtki väljapakutud varianti.

Küstiti ka seda, kuidas raadio, sotsiaalmeedia, televisioon ja trükimeedia noorte poliitilisi eelistusi kujundavad. Eeldati, et mitmed vastanutest ei oma seisukohta või arvavad, et meediakanalid ei mõjuta nende eelistusi, sest kokkupuude poliitikaga ja huvi selle vastu on vähene. Arvamused, et raadio, sotsiaalmeedia, televisioon ja trükimeedia kujundavad nende poliitilisi eelistusi olid pea pooled vastanud. Seega on noori, kellel on olemas teatud poliitilised arvamused ja see näitab, et valimisea langetamine on õigustatud. Valima minekut pidasid pigem oluliseks pooled vastanud noored, kümme ei osanud arvamust avaldada ning ülejäänud ei pea valimisõigus eriti oluliseks. Nende küsimuste vastustest võib järeldada, et pooled Kehtna valla 14-17-aastased noored on vähemalt enda arvates valmis järgmisel aastal KOV volikogude valimistest osa võtma. Noorte info- ja meediapädevuses ealisi iseärasusi ei täheldatud.

Tulemuste analüüsist lähtuvalt võib Kehtna vallavalitsusele ja koolidele teha järgmised ettepanekud:

- 1) Suurendada koolide, noortekeskuste, raamatukogude ja rahvamajade rolli poliitikaga seotud info jagamisel.
- 2) Keskenduda varasemast enam noorte huvidele kohalike poliitikute poolt.
- 3) Luua Kehtna valla noortevolikogu info- ja meediapädevuse toetamiseks.

Magistritöö autor loodab, et uurimistöö tulemustest lähtuvalt saab eelkõige Kehtna Vallavalitsus ning Raplamaa noortekogu oma infopiirkonna noorte teadlikumaks muutmisel realselt tegutseda. Loodetavasti saavad noored ühiskonna otsustest edaspidi rohkem osa ja tunnevad, et nende huvid on poliitikute jaoks tähtsad. Eeldatavasti hakkavad noored seeläbi poliitikast rohkem huvituma ning ka kool panustama nende teadlikumale otsustamisele.

Käesolev uuring andis ülevaate ühe Eesti valla 14-17-aastaste noorte poliitikaga seotud informatsiooni leidmise, kasutamise ja hindamise kohta, kuid edaspidi peaks selliseid uurimusi kordama nii Kehtna vallas kui ka mujal Eestis. Muutused Kehtna valla noorte vastustes võivad tekkida juba peale 15. oktoobrit 2017. aastal, mil toimuvad KOV volikogu valimised. Kui ka teised vallad taolisi uurimusi teeks, saaks neid Eesti kontekstis võrrelda ning noorte teadlikkust suurendada.

KASUTATUD KIRJANDUS

American Library Association. *Presidential Committee on Information Literacy. Final Report*. Chicago: American Library Association. (1989).
<http://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential> (22.05.2016).

American Library Association. *Information literacy: a position paper on information problem solving*. Wisconsin: Wisconsin Educational Media Association. (2000).

Boekhorst, A. (2013). *(M)IL and Its Kind*. Amsterdam.

Case, D. O. (2002). *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs, and Behaviour*. New York: Academic Press.

Case, D. O. (2012). *Looking for Information: A Survey of Research on Information Seeking, Needs, and Behaviour*. 3rd ed. Bingley: Emerald.

Creswell, J. W. (2003). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed method approaches*. Thousand Oaks [etc.] : Sage Publications.

“Eesti infoühiskonna arengukava 2020”. (2013). Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Arengukavad.

https://www.mkm.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/eesti_infouhiskonna_arengukava.pdf (22.05.2016).

Eidapere kooli veebisait. <http://www.eidaperekool.kehtna.ee/> (22.05.2016).

ENLi seisukoht valimisea langetamisega kaasnevatest muudatustest. (2013). Eesti Noorteühenduste Liit.

[http://www.enl.ee/UserFiles/Seisukohad/ENLi%20seisukoht%20valimisea%20langetamisega%20kaasnevatest%20muudatustest%20\(1\).pdf](http://www.enl.ee/UserFiles/Seisukohad/ENLi%20seisukoht%20valimisea%20langetamisega%20kaasnevatest%20muudatustest%20(1).pdf) (22.05.2016).

Euroopa Ühenduste Komisjon. (20.12.2007). Meediapädevus digitaalkeskkonnas – Euroopa lähenemisviis. Brüssel. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52007DC0833> (22.05.2016).

Fisher, K. E., Erdelez, S. & McKechnie, L. (Toim.) (2005). *Theories of Information Behavior*. Medford, NJ: Information Today.

Gendina, N. (2013). *The Problem of Integrating Information and Media Literacy*:

Russian Context. Kemerovo.

Herkman, J. (2007). *Kriittinen mediakasvatus*. Tampere.

Horton, F. W (2013). *Overview of Information Literacy Resources Worldwide*. Paris: UNESCO.

Infoühiskonna aastaraamat 2009. (2010). RISO, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium.

https://www.mkm.ee/sites/default/files/infouhiskonna_aastaraamat_2009.pdf

(22.05.2016).

Internet Live Stats. The Official World Wide Web Anniversary Site. (2015).

<http://www.internetlivestats.com/internet-users> (22.05.2016).

Johnston, B., Webber, S. (2003). Information literacy in higher education: a review and case study. *Studies in Higher Education*, 28(3), pp.335-352.

Justiitsministeeriumi uuring: 16-aastased noored on valimisküpsed. (2014).

<http://www.just.ee/et/uudised/uuring-16-aastased-noored-valimiskupsed> (22.05.2016).

Kanarik, K. (2011). Valimisea langetamine. Justiitsministeerium.

<http://www.ngo.ee/sites/default/files/Valimisea%20langetamise%20%C3%B5igusliku%20regulatsiooni%20anal%C3%BC%C3%BCs.pdf> (22.05.2016).

Kasik, R. (Toim.). (2008). Tekstid ja taustad V. *Tartu Ülikooli Kirjastus*.

http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40070/kasik_tekstid_5_ocr.pdf

(22.05.2016).

Kasinskaite-Buddeberg, I. (2013). *Towards a Holistic Approach to Literacy: Media and Information Literacy*. Paris.

Kehtna Põhikooli veebisait. <http://www.kehtnapk.edu.ee/> (22.05.2016).

Kärkliņš, J. (2013). *Media and Information Literacy in Knowledge Societies*. Moscow.

Kurbanoglu, S. (2013). *An Analysis of the Concept of Information Literacy*. Ankara.

Kurm, T. (2004). *Eesti üldhariduskoolide õpetajate valmidus meedia õpetamiseks läbiva teemana*. Magistritöö. Tartu Ülikool.

Kuzmin, E. (2013). *Media and Information Competence in the Context of Challenges*

- of Information Society and Knowledge Society Building*. Moscow.
- Kuznetsova, T. (2013). *Cultural Competence as a Target Factor of Information Literacy*. Moscow.
- Lapo, P. (2013). *University Librarians as Champions of Information Culture in the Contemporary Society*. Minsk.
- Lau, J. (2013). *Information Skills: Conceptual Convergence Between Information and Communication Sciences*. Veracruz.
- Lipszyc, J. (2013). *Mapping Out Media and Information Literacy*. Warsaw.
- Pedagoogiline psühholoogia. (2015). Eestikeelne teadmusbaas. <http://www.teadmus.ee/andmed/1410131712686/pedagoogilineps%C3%BCChhologia> (22.05.2016).
- Potter, W. J. (2001). *Media Literacy*. Sage Publications, Inc.
- Põhikooli riiklik õppekava. (2010). VV määrus, vastu võetud 28.01.10 nr 14. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13273133> (22.05.2016).
- Põhiseaduskomisjon. (11.02.2015). *Riigikogu kiitis heaks valimisea langetamise kohalikel valimistel*. [Pressiteade]. Tallinn: Riigikogu. <http://www.riigikogu.ee/pressiteated/pohiseaduskomisjon-et-et/riigikogu-kiitis-heaks-valimisea-langetamise-kohalikel-valimistel/> (22.05.2016).
- Sildnik, H. (2016). Raplamaa noorteinfovõrgustiku arengukava. Kehtna vallavalitsus.
- Sari, M. (2015). Valimisküpsus ei sõltu vanusest. <http://arvamus.postimees.ee/3093147/mihkel-sari-valimiskupsus-ei-soltu-vanusest> (22.05.2016).
- Savolainen, R. (2008). *Everyday Information Practices: A Social Phenomenological Perspective*. Lanham: Scarecrow Press.
- Singh, J. (2013). *Placing Media and Information Literacy at the Core of Instruction*. Patiala.
- Zhongwen, H., Zongxiao, W. (1991). *Sources and Techniques of Obtaining National Defense Science and Technology Intelligence*. Beijing: Kexue Jishu Wenxuan Publishing Co. <http://fas.org/irp/world/china/docs/sources.html> (22.05.2016).

Taylor, R. S. (1962). *The process of asking questions*. *American Documentation*, 13 (4), 391-6.

Tibar, A. (2001). Tööstusspetsialistide infovajadused ja infootsikäitumine = Information needs and information-seeking behaviour of specialists in industry. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikooli Kirjastus.

TNS Emor (2016). Emor esitles mahuka noorteuringu tulemusi. <http://www.emor.ee/eesti-noored/> (22.05.2016).

Ugur, K. (2004). *Meediaõpetus põhikoolis. Tugimaterjale õpetajale*. Magistritöö. Tartu Ülikool.

UNESCO (2013). *Media and Information Literacy for Knowledge Societies*. http://www.ifapcom.ru/files/News/Images/2013/mil_eng_web.pdf (22.05.2016).

Valimisea langetamine 16-le eluaastale: poolt ja vastu. (17.07.2014). Eesti Noortehenduste Liit.

[http://www.enl.ee/UserFiles/Vote16/Vote@16%20argumendid\(L%C3%95PLIK\).pdf](http://www.enl.ee/UserFiles/Vote16/Vote@16%20argumendid(L%C3%95PLIK).pdf) (22.05.2016).

Valtu Põhikooli veebisait. <http://www.valtupk.edu.ee/> (22.05.2016).

Virkus, S. (2003). Infokirjaoskus ja infokäitumine infouringute kontekstis: I. *Infofoorum*: [võrguteavik], 7, 1. www.tlu.ee/i-foorum (22.05.2016).

Whitworth, A. (2013). *The Design of Media and Information Literacy*. Manchester.

Wilson, C. (2013). *An Introduction to Media and Information Literacy*. London.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Hea vastaja!

Olen Tallinna Ülikooli infoteaduse eriala magistrant ja palun oma lõputöös Sinu abi. Riigikogu võttis 6. mail 2015. aastal vastu seaduse, mis muutis põhiseadust ning langetas valimisea kohalikel valimistel 18. eluaastalt 16. eluaastale. Minu lõputöö eesmärk on uurida, kuidas Kehtna valla noored leiavad, hindavad ja kasutavad poliitikaga seotud inforessursse. Selle juures oleks Sinu arvamus suureks abiks.

Küsimustikule vastamine toimub www.connect.ee keskkonnas ja on anonüümne ning sellele vastamiseks kulub umbes 10 minutit. Analüüsi tulemusi kasutan oma lõputöös.

Vastates palun olla võimalikult aus, et tagasiside põhjal saaks tekkinud murekohti lahendada. Tuleb valida endale sobiv vastus ja märkida see linnukesega – mõnes küsimuses on võimalik valida ka mitu vastusevarianti. Kui on palutud pikemalt põhjendada, siis tehke seda.

Tänan

Nele Roosi

Tallinna Ülikooli magistrant

Vanus:

Sugu:

1. Milliseid allikaid kasutate poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks? (mitmed võimalikud vastused)

- Pere, sõbrad, tuttavad
- Meediasaadet (raadio, televisioon)
- Trükimeedia (ajalehed, ajakirjad, reklaammaterjalid, raamatud jt)
- Interneti allikad (e-mail, WWW, sotsiaalmeedia)

- Organisatsioonilised allikad (raamatukogud jms)
- Muud allikad (palun täpsustage)

2. Mis eesmärgil vaatate televiisorit? (mitmed võimalikud vastused)

- Uudised
- Meelelahutus
- Muu (palun täpsustage)

3. Mis eesmärgil kuulate raadiot? (mitmed võimalikud vastused)

- Uudised
- Meelelahutus
- Muu (palun täpsustage)

4. Mis eesmärgil loete ajalehti ja ajakirju? (mitmed võimalikud vastused)

- Uudised
- Meelelahutus
- Muu (palun täpsustage)

5. Kuidas raadio, sotsiaalmeedia, televisioon ja trükimeedia Teie poliitilisi eelistusi kujundavad? (avatud vastus)

6. Kas olete kunagi mõne erakonna või poliitiku kodulehekülge külastanud? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei

7. Kuidas mõne erakonna või poliitiku kodulehekülje külastamine on mõjutanud Teie arvamusi sellest erakonnast või poliitikust? (avatud vastus)

8. Kas Teie arvates on erakondade valimislubadustes ka noortele suunatud? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei
- Ei oska öelda

9. Kas Teil on oma erakondlik eelistus? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei

10. Mis määrab Teie jaoks ühe või teise poliitiku/erakonna eelistamise? (avatud vastus)

11. Kas Teie kodus räägitakse poliitikast? (üks võimalik vastus)

- Sageli
- Harva
- Mitte kunagi

12. Kas Teile pakuvad huvi poliitikaga seotud uudised? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei
- Ei oska öelda

13. Kas valimisea langetamine paneb Teid poliitikast rohkem huvituma? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei
- Ei oska öelda

14. Kui oluline on Teie arvates hääletamas käia? (üks võimalik vastus)

- Väga oluline
- Oluline
- Mitte eriti oluline
- Ei ole oluline
- Ei oska öelda

15. Kas kasutate võimalust alaealisena valima minna? (üks võimalik vastus)

- Kindlasti
- Ilmselt jah
- Ilmselt ei
- Kindlasti mitte
- Ei oska öelda

16. Kuidas hindate enda suutlikkust poliitikat mõista? (üks võimalik vastus)

- 1(väga väike) 2 3 4 5(väga suur)

17. Kas Teie erakondliku eelistuse tekkimine on seotud Teie vanemate erakondlike eelistustega? (üks võimalik vastus)

- Jah, mõlema vanema eelistustega
- Jah, vaid ema eelistustega

- Jah, vaid isa eelistustega
- Ei
- Ei tea vanemate eelistusi

18. Kas vanemate huvi poliitiliste teemade vastu suurendab ka Teie huvi? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Pigem jah
- Ei
- Pigem ei
- Ei oska öelda

19. Kas Teie erakondliku eelistuse tekkimine on seotud Teie sõprade erakondlike eelistustega? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei
- Ei tea sõprade eelistusi

20. Kas sõprade huvi poliitiliste teemade vastu suurendab ka Teie huvi? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Pigem jah
- Ei
- Pigem ei
- Ei oska öelda

21. Kas Teil on poliitikaga seotud inforessursside leidmisel raskusi tekkinud? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei
- Ei ole otsinudki

22. Kelle poole pöördate kui Teil tekivad poliitika kohta küsimused? (mitmed võimalikud vastused)

- Ema
- Isa
- Õde
- Vend
- Vanaema
- Vanaisa
- Õpetaja
- Sõbrad
- Muu (palun täpsustage)

23. Kas soovite oma kodukoha paremaks muutmisel kaasa rääkida? (üks võimalik vastus)

- Jah
- Ei
- Muu (palun täpsustage)

Lisa 2. Intervjuude küsimused

Populaarsemad allikad, mida Kehtna noored poliitikaga seotud informatsiooni leidmiseks kasutavad on meediasaated (raadio, televisioon), Interneti allikad (e-mail, WWW, sotsiaalmeedia) ning pere/sõbrad/tuttavad.

1. Miks just need allikad on Teie arvates populaarseimad?
2. Mitte ükski noor ei valinud, et saab raamatukogudest poliitikaga seotud informatsiooni – mis selle põhjus võiks olla?
3. Milliseid meediasaateid vaatate/vaataksite või kuulate/kuulaksite kui soovite poliitika kohta infot saada?
4. Peaaegu $\frac{1}{4}$ vastanutest vastas, et nad ei loe ajalehti ja ajakirju. Mis võiks selle põhjus olla?
5. Üle $\frac{3}{4}$ vastanutest ütles, et neil ei ole oma erakondlikku eelistust. Mille tõttu see nii võib olla?
6. Peaaegu pooled (46%) vastanutest ütlesid, et neile ei paku poliitikaga seotud uudised huvi, samuti ei pane valimisea langetamine 51% vastanutest poliitikast rohkem huvituma. Millest selline huvi puudumine võiks tuleneda?
7. Kas valimistel osalemine on teie tutvusringkonnas pigem populaarne või ebapopulaarne tegevus?
8. Kas kool võiks/peaks poliitikaga seotud teemadel rohkem rääkima?
9. Kas poliitikud/erakonnad võiksid/peaksid senisest rohkem noortele keskenduma?
10. Kas olete saanud oma ideid koolis erinevate osalusvõimaluste abil väljendada?
11. Kas valimisea langetamine oli teie arvates vajalik?
12. Kas soovite veel midagi lisada?